

frihetslängtan

av jonas lindberg

© författaren och Verbum förlag 1994

Tvivlet

Fjortonde november: Jag vet inte vad klockan är. Jag vet bara att det kryper i hela kroppen på mig. Det känns som om den där oron som har varit på väg så länge nu är nära att hinna ifatt mig. Det är kväll och jag är ensam hemma. Jag går runt, runt i lägenheten, men blir knappast lugnare av det. Nu börjar också ångesten komma. Jag lägger mig på min säng och kryper ihop som det lilla barn jag en gång var. Jag önskar intensivt att jag åtminstone hade haft en stor nalle att hålla om. Jag försöker be, men allt som kommer över mina läppar är ett kvidande "Gud... Gud..." Till slut måste jag tänka tanken som bara inte får tänkas. Tänk om det kan vara så att Gud faktiskt inte finns...

Tvivel är ett smärtsamt ord. Det innehåller känslor av svek och otillräcklighet. Att tvivla på en människa är illa nog. Att tvivla på Gud är fruktansvärt. Egentligen skulle jag vilja använda ett vackrare ord för tvivlet. Inte för att det i sig är något gott, men för att det mitt i trons död kan födas nytt liv. Jag skulle vilja kalla det frihetslängtan, för jag tror att det är just det det handlar om i grund och botten. Åtminstone var det det för min del. När jag växte lyckades inte tron hänga med. Tron blev trång som en tvångströja eller ett urvuxet par Levi's. Frihetslängtan är en längtan bort från de mönster som andra ibland skapar för vår tro och en längtan mot Gud, sådan han egentligen är. Det handlar om att hitta en egen tro.

Redan när jag gick i första klass visste jag precis hur livet skulle komma att se ut. Jag skulle bli arkeolog, en mycket berömd och rik arkeolog. Och jag skulle gifta mig med en flicka som hette Georgia, som gick i min klass. Hon och jag var bäst i klassen i matte (vilket för min del är svårt att tro idag) och fick ofta sitta tillsammans och göra extrauppgifter. Då var alla de andra pojkarna avundsjuka, för hon var den absolut sötaste av klassens flickor. När vi så en dag skulle gifta oss skulle vi sluta göra matteuppgifter och istället göra barn, två stycken. Och sedan skulle vi leva lyckliga i alla våra dagar.

Och så växer vi upp, med sagobilden på näthinnan. I den bästa av världar kommer allt naturligtvis att ordna sig till det bästa.

Men så småningom ställs vi inför den egentliga verkligheten. Den som inte ser ut som en spikrak Autobahn utan har gott om både vägskäl och skarpa kurvor. Den verklighet där vi själva måste stå för besluten och valen och där vi upptäcker att det finns gott om sådana.

Själv hamnade jag i en av den Stora Stadens mer ökända förorter. Senare har jag läst i en undersökning att människor just där påstås må sämst i hela landet. Fråga mig inte hur man mäter sådant, men så stod det i alla fall. Dit kom jag och totalrockade med verkligheten. Där var inte människor alls så som jag var van vid att människor skulle vara och jag kunde inte heller känna igen Gud.

Sakta men säkert började det som var min tro att vittra sönder. När jag var tvungen att fundera över vem och hur Gud egentligen är visste jag plötsligt inte längre om Gud ens fanns. Hade jag skrivit dagbok den där kvällen i november, när allt brakade samman, hade det kanske sett ut precis som det gjorde här ovan. Tanken på att Gud inte skulle kunna finnas var så otänkbar — och ändå var jag tvungen att tänka den. Det som tidigare hade varit vattentäta skott i min tro flög nu all världens väg.

Många av oss kommer till tro någon gång i 14-15-årsåldern. Det är konfirmation eller kristendomsskola och dop. Vi följer ett mönster och går dit andra pekar. Åtminstone till en början kan tron vara något enkelt och självklart. Ofta för enkelt. Vi lär oss och formas. Vet precis hur en kristen ska vara. Men i ramarna och mönstren blir vi lätt lite fyrkantiga. Vi köper tron för billigt och glömmer arbetet. En tro som inte formas i mötet med Gud själv blir så lätt stelbent.

Jag har sett många kompisar lämna kyrkan och kanske också tron. De blir besvikna när verkligheten stämmer så dåligt med de stora orden. Det blir ofta så många stora löften och så få egentliga svar. Tron blir ett steg i livet, men inget mer. "Min väg till tron" blir istället "min vägg till tron". Varför är det så? Är tron lika ihålig som den kan verka?

Många gånger glider tron oss bara ur händerna. Det är så mycket annat som också är viktigt och spännande i livet. Speciellt när vi är på väg att bli vuxna. Det är kanske inte så ofta det blir ett uttalat tvivel av det. Gud blir bara lite luddigare i kanterna. Kyrkan blir bara lite mindre intressant. Eller så finns det konflikter i tron. Saker som verkar alltför obegripliga eller svåra att få ihop. Kanske lämnar vi dem bara åt sitt öde och stegar vidare ut i livet. Viljan att tro finns där, men inte orken.

Alltför många blir besvikna på kyrkan. Det pratas så mycket om gemenskap och kärlek. Det talas så mycket om en god gud som vill oss allt väl. Att bli född på nytt tycks innebära att födas med rosafärgade glasögon på. Det sker så lite förändring och stillaståndet ger en smak av unkenhet och instängdhet. Språket förlorar sin klang och sin botten. Orden ekar tomt och innehållslöst.

Den stora tröttheten sänker sig över tron och vaggar den stilla till sömns. Vissa blir kvar i dvalan. Andra slår igen dörren bakom sig och går sin väg.

Jag var åtta år och hade en omutlig tro på livet. Det var julafton 1976 och jag fick min första kassettbandspelare. Då fick jag också en kassett med "ABBA i helikoptern", eller "Arrival" som den väl egentligen hette. Jag brukade rita ABBA-teckningar. Inte på medlemmarna i gruppen, men på bokstäverna i namnet. A - B - B - A skrev jag med stora skuggade bokstäver som jag färglade. Jag lärde mig att namnet var sammansatt av första bokstäverna i medlemmarnas förnamn. Allt var frid och fröjd tills jag en dag upptäckte att det fanns en i gruppen som hette Frida. Ffff...rida ljudade jag och insåg snart att något inte riktigt stämde. Det var en obehaglig känsla. Plötsligt rubbades min tro på ABBA. Visste de inte om att det var fel? Skulle jag höra av mig? Så småningom fick jag veta att Frida egentligen hette Annifrid och därmed borde friden ha varit återställd. Nu blev den inte det ändå. Inte riktigt. Jag kände mig fortfarande lite lurad.

När tron är en bro med alltför tunna fästen krävs det inte några tyngre steg för att den ska raseras. Och det oavsett om det gäller en tro på ABBA eller Gud som i himmelen bor. När jag mötte människor i en annan miljö och med en tro som såg annorlunda ut än min egen visste jag plötsligt inte längre vad jag trodde. Vad var fel och vad var rätt? Det räckte att jag började ifrågasätta detaljer för att jag skulle börja tvivla på om det över huvud taget fanns något som var sant i min tro.

Idag handlar tvivlet för mig om ett sunt ifrågasättande. Det gjorde det inte då. När någon i min omgivning hade yttrat något om ifrågasättande eller tvivel hade jag känt mig lite hotad. Jag förstod inte. Det fanns ett förräderi i

orden som skrämde. Och nu var jag plötsligt själv en sådan. En förrädare. Jag vet inte om andra uppfattade det så, men det var så jag kände det.

Tron måste provas och omprövas för att kunna bli starkare. För att kunna bli äkta. Jesus fördes ut i öknen för att sättas på prov inför sitt stora uppdrag. # Han föll inte, men det gör vi, allt som oftast. Men så är vi ju inte Jesus heller... För oss hör det till trons vardag att gång på gång falla och sedan åter försöka resa oss upp igen. Förhoppningsvis lär vi oss något på vägen.

Jag jobbade i en församling och kände det outtalade kravet att verkligen vara kristen. Hur skulle jag annars kunna hålla några andakter? Hur skulle jag annars kunna vara med på gudstjänsterna? Vad skulle hända om jag plötsligt en dag sa att jag inte var kristen längre? Jag ville ta av mig mitt halsband, korset, tills jag var mera säker i min tro. Men jag vågade inte. Jag var rädd att någon skulle se det och ställa frågor som jag inte skulle ha några svar på. När jag någon gång fick frågan om jag var kristen svarade jag ja, mer av plikt än av övertygelse.

Tvivelaren får så lätt en Judas-stämpel. Kanske är det inte så konstigt. En fotbollsspelare som plötsligt ifrågasätter det meningsfulla i att springa runt på en gräsmatta och jaga en boll kan inte gärna bli så populär i sitt lag. Och ändå. Det borde ju vara annorlunda i kyrkan. Det borde ju det. På något sätt. Men kanske är det så att kyrkan redan är så full av tvivlare. Människor som tvivlar på att sanningen verkligen ska kunna göra dem fria. Tro kan vi bara göra om vi blundar och knäpper händerna. Då ser vi inget och slipper röra vid något som kan rubba den sköra tron. Tvivlet blir tabu. Tvivlet blir en otillåten svaghet. Tvivlet talar vi inte gärna om. Det kväver vi på insidan.

Plötsligt finns den där, rädslan för "förbönsblickarna". Rädslan för att svika mamma som tror att jag kommer till helvetet om jag så bara skulle börja röka. Om jag skulle bli medlem i rockbandet på fritidsgården istället för i lovsångsteamet i kyrkan. Om jag någon gång skulle gå på puben. Trångboddheten kan se ut på olika sätt, men känslan är densamma. Den finns där oundvikligen, rädslan för att svika.

Jo, det är sant. Jesus anklagar då och då människor för att de har en svag tro. Kanske är det därför vi lätt faller in i samma mönster. Åtminstone under ytan. Vi hör anklagelsen, men kanske borde vi istället försöka ana sorgen och omsorgen bakom hans ord. Det är inte till vem som helst han säger det. Det är till människor som redan har fått så mycket. Som redan har sett och hört så mycket att det är konstigt att de inte tror. Otron bär syndens svarta märken. Tvivlet gör det inte. Inte så länge viljan finns där. Ibland har vi en så konstig uppfattning om vad tro är. Vi översätter den nästan med ett faktiskt vetande. Vi tror inte att det räcker med viljan. Men också den svagaste vilja är en tro. Också den svagaste längtan är en tro. Den kan vara full av tvivel och svåra frågor, men den *är*. Gud ser den och gläder sig åt den. Gud hoppas och tror. Gud vill.

Alla tvivlare borde kunna få sitt eget skyddshelgon i lärjungen Tomas. När alla de andra lärjungarna har sett en Jesus som inte längre är död utan som faktiskt lever vill inte Tomas ta det för givet. Han vill se själv. Han vill ha en egen erfarenhet och inte bara tro för att andra påstår att det är så. Än en gång verkar Jesus fördömande. Han säger: "Du tror därför att du har sett mig. Saliga är de som inte har sett men ändå tror". Det låter som om det är bättre att inte själv ha sett och varit med om mötet med honom. Jag tror inte att Jesus menar så. Det är beundransvärt om en människa har en tro som håller trots

att hon inte har sett något med egna ögon, men det är inte *bättre*. De flesta av oss behöver den egna erfarenheten för att hitta ner på djupet av tron.

Tvivlet kan vara svart som den mörkaste av nätter. Det kan vara djupt som ett helvetesgap. Det skulle vara fel att försöka måla det i ljusare färger än det egentligen har. Och ändå... Jag har själv varit där nere i djupet och kommit upp igen. Det är lite av en pånyttfödelse, ett dop i eld. Jag har en ny tro och en fastare grund än tidigare och det tack vare tvivlet. Inte *trots* det, utan tack vare. Nu efteråt är jag glad för det som hände, trots allt.

Men det är inte alla som finner samma svar som jag på sina många frågor. Har Gud varit viktig i ens liv är det oändligt svårt att börja leva ett liv utan honom. För den som vågar löpa linan ut i övertygelsen att det inte finns någon Gud måste livet plötsligt se radikalt annorlunda ut. Då är det inte bara de fasta yttre mönstren som försvinner. Då är det också hela grunden som måste muras om. En massa nya frågor som måste besvaras så ärligt som möjligt. Om det istället är slumpen eller ödet som regerar tillvaron måste vi fråga oss om livet alls har någon mening.

Jag tror att det är få som vågar ta steget så långt. Kanske finns Gud nästan i generna, allt sedan våra första stapplande steg. Då finns det ingen möjlighet att leva helt utan honom. Istället får han ett nytt ansikte. Han blir mer anonym. Mindre nära. Mindre utmanande. Mindre farlig. På gott och ont. Kanske mest ont. Det blir en skapad Gud istället för en som själv skapar.

Tvivlet kan handla om dogmer och lärosatser. Om jungfrufödelse och att gå på vattnet. Om treenighet och orenhet. Om uppståndelse och död. Jag tar mig friheten att tycka att det är ett detaljpetande tvivel. Tvivel och ifrågasättande kan handla om frågan om Gud egentligen finns och om han faktiskt bryr sig. Allt annat är hårklyverier. Om Gud finns och om Gud är Gud borde det inte vara någon större svårighet för honom att ordna en jungfrufödelse eller två om så skulle behövas. Det är i alla fall min tro.

Då finns det istället mer anledning, tycker jag, att fundera över om Gud egentligen bryr sig om mig. Vad Gud faktiskt vill med mig och mitt liv, om han nu vill något över huvud taget. Om han nu finns över huvud taget. Det är svårt det här med tro. Och med tvivel.

*Jag gick genom
mörka och glömda gränder
tills jag stannade vid ditt hus.
Det var sent men ändå lyste alla fönster
jag gick in för att få värme och ljus.*

*Jag vet inte om du såg mig
nej du kanske inte ens var där?*

*Jag stannade kvar en stund
tills dom släckt alla ljus.
Jag stannade kvar... för din skull.*

*Jag blev sittande kvar och undra
hur vi kunde hamna här.
Vi har kommit så långt ifrån varandra
så jag vet knappast längre vem du är.*

*Var finns kraften och visionerna
för att besegra tviölet inom mig?*

*Men i mina tankar finns du kvar
och så kommer det nog alltid att va.
Svenningsson/Johansson
Freda', För din skull*

Makten

På radion pratar de om horoskop. Lyssnarna ringer in och berättar att visst läser de Expressens horoskop och visst stämmer det ibland, men inte tror de på det. Inte så mycket i alla fall. Bara lite.

Jag brukar också läsa dem. Ibland. Det kittlar fantasin att jag redan på förhand kan veta vad som kommer att hända mig under dagen. På något sätt känns det som om jag får den fulla makten över mitt eget liv. Om det nu är sant, vill säga. Men det vill jag ändå inte tro. Det luktar lite för mycket ödestro om det för att tilltala mig. Mitt öde ligger egentligen inte i mina händer, utan i kalla stjärnors och planeters rörelser. Makten över mitt liv är inte min utan deras. Och det är väl inte riktigt så jag hoppas att det ska vara, trots allt. Mitt öde vill jag hålla i mina egna händer. Jag vill bestämma själv!

För ett par år sedan tillbringade jag en påsk i Rom. Det är en spännande stad som andas historia i varje gatsten. Det är lite som att befinna sig i Israel. Plötsligt är det så mycket historia på en gång. Så mycket laddning som packas samman på ibland bara några kvadratmeter. Just här har det hänt så mycket som faktiskt har betydelse för mitt liv idag. Det känns mäktigt på något sätt.

En av dagarna i staden går jag som vanligt in mot centrum. Jag korsar Petersplatsen som nu efter några dagar redan har börjat kännas "hemma". Tar mig över Tibern på en av de många broarna. Gör mitt bästa för att behålla livet mitt i gatornas strida fiatström. Enda sättet att komma över en gata är att med dödsförakt stiga rakt ut i trafiken. Då stannar bilarna äntligen. Förhoppningsvis.

Söderut från stadens utkanter ringlar sig Via Appia. Också den är historisk mark. Eller historiskt vägdamn kanske. Jag är på väg mot katakomberna, de underjordiska gravkammare där de första kristna ofta gömde sig. Vägen dit är längre än jag ville tro när jag tittade på kartan. Med värkande fötter ångrar jag flera gånger min dumhet att inte åka buss istället, men samtidigt får känslan en chans att hänga med i förflyttningen.

I ett litet kapell vid vägen finns en avgjutning av det som påstås vara Jesu fotspår. Enligt legenden möter han där Petrus som just är på väg att lämna staden för att undgå att bli tillfångatagen och dömd till döden. Den uppståndne Jesus är då själv på väg in i staden och Petrus frågar *Quo Vadis, Domine?* Vart går du, Herre? Jesu svar får honom att ändra färdriktning; *Då du överger mitt folk, går jag till Rom för att korsfästas för andra gången.* Åter i staden blir Petrus snart gripen och själv korsfäst. Han förstår att det kommer att ske och ändå låter han det hända. Petrus lämnar ifrån sig makten över sitt eget liv. Frivilligt.

Så småningom kommer jag fram till katakomberna och ansluter mig till en av de gajdade turerna ner i underjorden. Jag lyssnar bara med ett halvt öra på vad gajden säger, det är svårt att uppfatta orden här nere under de trånga fuktiga valven. Det är inte så mycket att titta på i sig. Några symboler och inskriptioner i väggarna i svag belysning. Ändå börjar en märklig känsla växa fram inom mig.

Jag börjar så smått förstå att det var just här de första kristna faktiskt var. Här gömde de sig med sin förtvivlan under förföljelserna. Här sjöng de sina lovsånger. Här delade de hoppet. Och här står jag, nästan tvåtusen år

senare, med kamera i handen och känner mig hemma på något sätt. Vi hör ihop, de och jag. Vi är lika och ändå så olika. Varför valde de att tro, trots allt?

Det finns barnsånger som jag är barnsligt förtjust i. Högst på min personliga tio-i-topplista ligger "När kråkorna klappar takten" och "Vem är kungen i djungeln?". En annan rolig sång är "Med Jesus i båten kan jag le mitt i stormen". I den sången gäller det att plocka bort ett ord i taget och ersätta det med en rörelse. Till slut blir det inga ord kvar, utom möjligtvis "med". Det är svårt att hitta på någon rörelse till "med". Men det känns ju bra att le med Jesus. Mitt i stormen. Åtminstone i sången. Då är det väl värre med livets verkliga stormar...

Jag tror inte att de första kristna log när de släpades ut på arenan och vilddjuren kastade sig över dem. Jag tror inte att de sjöng några jublande lovsånger. Inte just då. Jag tror inte att det kändes som någon triumf och seger. Inte just då. Idag vet vi att timglasets vändes någonstans på vägen. Vi vet att deras blod väckte nyfikenhet kring den kristna tron. Vi vet att tron växte trots motgångarna. Eller tack vare dem. Det fanns en livskraft i tron som överlevde vilddjuren. De första kristna lämnade ifrån sig makten över sina liv. Frivilligt.

En av de första biskoparna, Ignatius av Antiochia, greps och fördes till Rom för att avrättas. På vägen dit skrev han brev till olika kristna församlingar. Brev som idag finns bevarade i det vi brukar kalla "De apostoliska fäderna". Ignatius skrev till församlingen i Rom. Medlemmarna där verkade ha ett visst inflytande och skulle kanske ha kunnat förhindra hans avrättning. Men det var inte det biskopen ville. Istället skrev han "hindra dem inte!". Också han lämnade ifrån sig makten. Varför?

Vad visste de första kristna som var så starkt att det höll att dö för? Vad var det de var så övertygade om att de kunde trotsa all jordisk makt och smärta?

För ett tag sedan satt jag på tåget norrut och delade kupé med en man som tog lite starkt för den långa resan. Vi började prata och kom snart in på att jag läste teologi. "Tro är en begåvning" sa han. "Du har den men inte jag. Så är det bara." Det är svårt att ibland bara med ord försöka förklara sin tro. Det är svårt att säga emot en människa som säkert har kämpat med både tron och med livet och förlorat. Så kände jag det.

När jag nu funderar på saken tror jag inte att tron är någon begåvning. Inte något medfött som vi har eller inte har. Jag vill inte tro att det är så. Varför vissa senare får gåvan och andra inte kan jag inte svara på. Jag tror att Gud vill, men också att det tycks hända mycket på vägen mot att det faktiskt blir så. Jag vill tro att Gud ger alla människor samma chans, men det är svårt att se att det verkligen blir så.

Att tro eller inte tro, det är det som är frågan. Eller också är det just det det inte är. För tro vill vi egentligen inte. Hellre vill vi ha svart på vitt. Utan finstilla krusiduller och tveksamheter. Det ska vara raka besked och raka spår. Tron ska kunna planeras in och prickas av i filofaxen. Också den.

Inuti oss finns den lilla människan, det lilla barnet, som behöver trygghet. Psykologerna påstår att det redan under våra första sex månader i livet avgörs om vi kommer att kunna lita på andra senare i livet. Också på Gud. Total tillit i alla väder känner nog ingen av oss. Inte ens med Jesus kan vi alltid le mitt i stormen. Vi behöver verktyg för att stabilisera tillvaron. För att

skaffa oss fast mark under fötterna. Vi behöver kunna kontrollera omständigheter. Vi behöver makt.

Vi vill gärna *veta* för att känna oss trygga. Vi vill inte kasta oss ut på 70 000 famnars djup utan en försäkran om att det finns någon där nere som tar emot. Att det inte kommer att göra ont. Det är inget fel i det. Det är naturligt att vi känner så. Överlevnadsinstinkten behövs. Och ändå. Gud som är den totala tryggheten är samtidigt något oerhört våghalsigt att hänga upp sitt liv på. Åtminstone kan det tyckas så.

Lärda och visa teologer och filosofer har genom historien försökt bevisa Guds existens. Eller också motbevisa den, för den delen. Man har strävat efter den totala vissheten, den som inte längre kräver någon osäker tro. Kunskap är makt. Att veta ger trygghet.

Redan den medeltida ärkebiskopen Anselm av Canterbury har gjort sig känd bland annat för sina försök att formulera just gudsbevis. Men bevis är det egentligen aldrig fråga om. Det är sannolikheter och möjligheter. Om Gud verkligen finns verkar han inte låta sig bevisas. Eller motbevisas. Han är något utöver det vi kan greppa inom våra vanliga mänskliga ramar. Gud låter oss inte få makt över honom. Han existerar bara på sina egna villkor.

Samtidigt kan vi naturligtvis med rätta fråga oss vad det egentligen finns för anledning till att universum är så fantastiskt välordnat som det faktiskt är. Det är för många osannolikheter staplade på varandra för att slumpen ska verka trovärdig som alltings herre och livgivare. I slutändan blir det nästan osannolikt att *inte* tro på en gudomlig skapare med mål och mening bakom...

Tron kan och bör innehålla ett vetande. Det finns en historisk verklighet bakom lärosatserna och dogmerna. Det är inte bara fråga om ett tyckande och ett kännande. Den kristna tron gör anspråk på att vara faktiskt sann. Jesus från Nasaret gick verkligen på den här jorden. Han förkunnade verkligen att Guds rike finns här och nu. Han dog verkligen på korset och han uppstod igen.

Bevisen finns inte där i detalj. Det finns frågetecken att försöka räta ut. Men det finns också många fakta som vi inte kan komma undan. Som vi måste försöka tolka och göra något av. I lagens strängare mening kan vi inte tala om bevis, men vi kan tala om sannolikhet. Den finns där i allra högsta grad. Tycker jag, i alla fall.

Från början rör det sig om en liten judisk sekt som tycks röna vissa framgångar under sin värtalige ledare. Dessvärre uppfattas denne ledare som ett orosmoment bland de styrande och avrättas därför. Då börjar sektens lära plötsligt spridas ut över världen. Än en gång blir den farlig för myndigheterna och anhängarna börjar förföljas. De anklagas för en mängd saker, varav de kan anses vara oskyldiga till det mesta. Stora mängder avrättas genom korsfästelse och genom att slitas i bitar av vilda djur inför publik. Allt det här kan vi läsa oss till i oberoende historiska källor.

De första medlemmarna är fattiga. Många är slavar. De tillhör samhällets botten, men tycks ändå plötsligt ha något som attraherar också människor högre upp på skalan. Tron sprider sig av någon anledning uppåt i samhället. Till slut blir den till och med statsreligion. På något sätt går den från ingenting till nästan allt. Varför? Ja, inte för att de hade några uppenbara gudsbevis att bolla med, i alla fall. Åtminstone inte några som våra dagars vetenskapsmän skulle ge en stjärna i kanten för.

I evangelierna berättas om en rik man som kommer till Jesus och vill veta hur han ska vinna evigt liv.# Det sägs ofta att berättelsen handlar om pengar. Om att inte låta pengarna vara det viktiga i våra liv. I den mannens liv skulle lösningen vara att ge bort allt han ägde.

Jag tror inte att det handlar om pengar. Inte först och främst. Jag tror att det handlar om makt. Han är rik och har hela sitt liv haft alla möjligheter att få det han vill ha. Han är duktig och har på egen hand kunnat leva upp till moralens översta ribbor. *Vad kan JAG göra för att få evigt liv?* frågar han. Det är där han avslöjar sig själv. Kanske tror han att det också där ligger inom hans egen makt och egna möjligheter. Men det är först som avklädd och utblottad han kan inse sin egen hjälplöshet. Så lång är hans väg till himmelriket. Åtminstone är det vad jag tror att Jesus egentligen säger till honom.

Vi vill gärna veta. Vi vill se Guds plan i eldskrift på väggen. Vem ska jag gifta mig med? Vad ska jag arbeta med? Vi vill ha bevis, synbara, för att våga tro riktigt. Det är bara bevisen som räknas. Det synbara. Det andra kan vi inte veta något om och därför ska vi inte fästa oss alltför mycket vid det. Och ändå tror så många människor. Inte krampaktigt. Inte som ett gripande efter sista halmstrået. Men med hela sitt förstånd och med hela sitt hjärta och kanske också med hela sin kraft.

Kanske har de förstått vad tron *egentligen* handlar om. Inte om att hela paketet levereras på första dagen. Men att den är en prenumeration som förnyas med jämna mellanrum. Om vi vill. Att den förändras steg för steg. Ibland långsamt. Ibland snabbare. Tron är ett sätt att leva. Utan makt, men inte i maktlöshet. Tro är att lita också på det vi inte kan se. Tro är tillit till den som kan det vi inte längre kan.

Den osynlige och ibland obegriplige vill att vi vågar. Att vi vågar släppa makten ifrån oss. Att vi vågar lägga joystickerna åt sidan. Egentligen är det väl omänskligt. Och samtidigt så djupt mänskligt. För inte kräver Gud det omänskliga av oss. Inte på det sättet i alla fall.

När tvivlet är som djupast känns också Gud som längst borta. Det är ett hått be om tilltro och tillit då. Men i bästa fall kan den ändå få börja där. Inte som något billigt naivt köp. Inte som ett nedtystande av allt ifrågasättande. Inte som ett viljelöst offer. Men med öppna ögon ett steg i taget. Utan givna förutsättningar. Som ett faktiskt provande av sanningen.

Att vara kristen är att leva i spänningen mellan polerna. Mittemellan Guds ljusare och mörkare sidor. Mittemellan tro och tvivel. Mittemellan världen och paradiset. Evangeliet är utmanande. På mer än ett sätt. Det gömmer en explosiv kraft som ligger och väntar på oss. Om det är sant, alltså.

Jesus sa sig vara den enda vägen, sanningen i mänsklig gestalt och livet självt. Vi kan välja att tro honom eller att förklara honom som dåre. Något annat står inte inom våra möjligheters gränser. Vi kan se på sannolikheterna. Vi kan pröva hållbarheten. Men så småningom behöver vi också göra ett val. Valet att lämna ifrån oss den makt vi ändå inte har. Att lita på det obevisbara. Den obevisbare. Tron på Gud är inte en ödestro, den är en valfrihet. Vi behöver trotsa tvivlet. Vi måste våga se djävulen i vitögat och göra ett försök. En gång till.

Visst förenklar jag. Det är inte alltid vi tycks ha någon möjlighet att göra ett val. Omständigheter och människor kan ha byggt murar omkring oss

som gör att tron känns som en omöjlighet. Jag vill inte bortförklara det. Men jag vill ändå försöka tro att någon sorts möjlighet alltid finns där. Kanske ser den väldigt olika ut från människa till människa, bara.

Det är något naivt över att tro och det tycker jag om. Det tilltalar barnet inom mig. Samtidigt är det något som kräver ett oändligt mod. Att våga trotsa bråddjupen av tvivel och att våga välja. Att på fullt allvar våga hävda något så primitivt som en tro på Gud och samtidigt något så intellektuellt hisnande. Det som många fysiker i sina laboratorier till slut måste konstatera är den enda lösningen på både det utomordentligt vidsträckta och det oändligt lilla. Vi får aldrig glömma att *allting* måste innehålla *både* tro och fakta. Vare sig vi rör oss med potatisodling, Big Bang-teorier eller ett liv tillsammans med Jesus Kristus.

Det sägs att hoppet är det sista som överger människan. Alla människor behöver ett hopp. Alla människor behöver en tro. Hoppet och tron ger mål och mening. De ger kraft att kämpa i motvinden. Tron kan vara liten och horisonten inte alltför fjärran. Men tron kan också ge hisnande dimensioner. Ibland är de grundade i verkligheten och ibland inte. Jag tror att den kristna tron är en verklig tro. En sann verklighet.

Jag tror att det var det hoppet och den tron de första kristna levde på. Och dog på. Tron var något som höll också för det.

På insidan av dörren till min lägenhet sitter små tidningsurklipp uppsatta. Ett eftertänksamt pojksikte med texten "That's life". En bild på Jonas Gardell och uttalandet "Min humor är en besvärjelse mot sorg och förtvivlan". Mest är det bara rubriker. En av dem lyder "Klarheten kräver ett lagom kaos" och en annan "Tvivlar mer än någonsin, tror mer än någonsin". Jag tror att vi behöver ett *lagom* kaos mittemellan tro och tvivel, mittemellan hopp och förtvivlan. Det hjälper oss att alltid vara i rörelse, framåt mot den Gud som vill möta oss. Det är vad jag vill tro.

På radion sjunger Josefin Nilsson i Ainbusk Singers ett sprött och viskande *Älska mig som den jag är*. Älska oss, Gud, med vår tro eller vår brist på tro. Älska oss med våra svårigheter. Älska oss.

På väg

*Genom ett krossat fönster
ser jag ett mönster
Som ger mej smärta
mer än jag tror*

*Genom ett krossat fönster
ser jag en klarhet
Som öppnar ett hjärta
där jag vill bo*

*Genom ett krossat fönster
kanske en tro
Som ger mej styrka
så jag kan ge dej lugn och ro*

*Genom ett krossat fönster
tränger min själ
För första gången
förstår jag så väl*

Marie Fredriksson, *Genom ett krossat fönster*

Vi vill inte flytta in verkligheten i ditt vardagsrum, säger rösten på den flimrande TV-skärmen. Vi vill hjälpa dig att slippa den. Orden gör mig lite obehaglig till mods. Så sanna och ändå så falska på en och samma gång. TV 3 och de andra kanalerna vill hjälpa oss och vi tar tacksamt emot. Självt njuter jag av långfilmerna, Lagens änglar och Dallas.

När du läser det här har Dallas slutat gå efter modiga tolv år i våra hem — till min stora sorg. Det är så roligt med alla ytterligheterna, tycker jag. I Dallas blir ondskan så absurd och godheten så fånigt gullig. JR är djävulen själv, alltid lika leende och oskyldig. Miss Ellie är den gode guden som tycker lilla om alla dumheter, men bara säger till på skarpen när det går alldeles för långt. Dallas är en ljuvligt underhållande flykt.

Men ibland hinner verkligheten ikapp. Kanske måste den få göra det till slut för att vi inte ska kapsejsa alldeles inombords. Förr eller senare måste vi ändå ta tag i obehagligheterna istället för att låta såpfigurerna göra det åt oss. *Trons* såpfigurer kan heta ständigt lycka och framgång. Eller ständigt "oförväntan". En "Gud-vill-nog-inte-så-mycket-teologi". *Trons* ansikten kan se väldigt olika ut. Vissa utstrålar god balans. Andra är dubbelbottnade. Ler utåt och gråter inåt.

Mina tvivel avslöjade många ihålligheter i tron. Tvivlet krossade det grumliga *trons* fönster som jag höll mig med. Det är den goda sidan av tvivlets mörker. Den frihetslängtan som vill tränga sig ut och river med sig en massa bråte av bara farten. "Det krossade fönstrets teologi" handlar om klarhet och friskhet. Om syn för de blinda och hopp för de fångna.

Mitt i tvivlet lyckades jag på något sätt ta mig samman så mycket att jag kunde göra ett försök att börja om från början igen med min tro. Förmodligen var jag helt enkelt tvungen. Hur jag skulle kunna leva *utan* en

tro visste jag inte. Naturligtvis gick det inte att plötsligt blunda för allt det jag tidigare hade förknippat min tro med. Men jag kunde åtminstone bestämma mig för att inte ta något i tron för givet längre. Allt skulle prövas och det som inte höll åkte all världens väg. Det kunde handla om börens förenklade automatik eller naiv tro på Guds, genom allt, rådande vilja.

Gud kan vara självklar och enkel när tron lever skyddad och ompysslad i sin barndoms vagga. Men tron behöver bli mer än en barnatro. Den behöver bli en vuxen tro. En tro som vågar se både livet och Gud som de verkliga är, utan barndomens skyggglappar. Vi behöver en egen tro.

Det är helt okej om vi i trons början följer med och tittar på. Vi får kunskap och vi får spår att följa och känna oss fram i. Det är bra. Vi behöver det. Barnatrons lycksaliga skimmer är en förälskelse som vi får njuta av. Men vi får inte låta blåbärsoppan vid matkontrollen smaka så bra att vi inte bryr oss om att fortsätta loppet. Vi behöver gå vidare. Vi behöver vara på väg.

Häromdagen stod jag vid diskbänken och var just i färd med att ta på mig ett par diskhandskar. Jag tillhör de individer vars hud inte är så förtjust i varmvatten. Vad jag däremot inte skulle vilja påstå att jag lider av är förföljelsemani. Ändå fick jag nu för ett ögonblick för mig att någon ondskefull makt ville spela mig ett spratt. De handskar jag brukar ha var nämligen plötsligt inte en av var sort, utan två vänsterhandskar. Och på båda stod det för säkerhets skull ett stort och tydligt "L".

Det tog några sekunders intensivt funderande innan jag insåg att "L" inte nödvändigtvis måste stå för "Left", utan också kan betyda "Large". Och handskarna? Ja, den ena var förstås ut och in, men såg i stort sett likadan ut för det. Dagens visdomsord lyder sålunda: *Ibland måste vi vända ut och in på saker och ting för att de ska komma på rätt håll.* Och det gäller både diskhandskar och tro.

Så fort någon gjorde ett påstående om tron eller om Gud följde genast mina inre frågor. Varför då? Hur kan du veta det? Säkert var jag överdrivet kritisk ibland, men i så fall för att jag behövde vara det. Jag behövde ta igen all tidigare brist på frågor. Någon särskilt sympatisk uppenbarelse var jag inte. De flesta av frågorna stannade på insidan, men en och annan slapp ändå ut. Tonen var inte den vänligaste. Reaktionerna blev därefter. Det var så mycket frustration som kom ut samtidigt. Som behövde komma ut. Den också.

Var skulle jag göra av mitt tvivel när jag förväntades hålla andakter i församlingen? Att säga som det var kändes otänkbart. Att bara mala på i samma banor som tidigare kändes djupt oärligt. Kompromissen blev att jag sa till mig själv att *om* Gud finns tror jag att han är så och så. Det kändes fortfarande inte helt ärligt, men det tycktes ändå vara det bästa jag kunde göra av situationen. Huvudsaken var att inget märktes utåt. Tvivlet måste kvävas på insidan. Det får inte hängas ut till allmänt beskådande. Vi får inte prata högt om det. Så kändes det i alla fall.

Nu i efterhand har jag läst böcker om "fenomenet". Det är inget konstigt eller onormalt. Det är ett vuxenblivande. Tron förändras i olika steg. Det är intressant, men inte speciellt roligt att stå där och bli förklarad. En människa består av så och så många kolatomer och så många procent vatten. En människa utvecklas och förändras. Går igenom kriser och aha-upplevelser. Det finns mönster att följa och mer eller mindre tekniska förklaringar. Ändå rymmer de inte hela sanningen. Jag får en känsla av att författarna själva inte

alltid har varit med om det de försöker beskriva. Det blir sterilt och känslolöst.

Jag hade inte varit någon flitig bibelläsare innan. Nu slutade jag helt med att "låta mig näras av Skriftens Ord". Det kändes bara som ett krav som jag inte förstod meningen med. Jag försökte göra mig av med trons "måsten". Auktoritetstron i våra kyrkor kan så lätt bli förödande istället för befriande. I skolan lärs vi kritiskt tänkande. I kyrkan ska vi tyst acceptera det som sägs. Sanningen är absolut och det är pastorn eller prästen som har den i sin hand. Visst svartmålar jag och drar alla över samma kam. Ändå tror jag att det finns spår av det här på de flesta håll inom kyrkväggarna. Frågorna är farliga. Att tänka själv är farligt. Tycks det som.

Jag tycker inte att kristen tro ska handla om ett allmänt tyckande. Det ska inte vara upp till var och en att fritt formulera en tro och fortfarande kalla den kristen. En församling, en pastor eller präst behöver svar och lösningar att erbjuda. Det behövs en ryggrad i det som ges. Det behövs en substans och en tyngd. Men den ska tåla att prövas och ifrågasättas. Målet får inte vara att vi absolut inte får ha fel utan att vi ska komma allt närmare sanningen. Är den kristna tron sann ska den också tåla en granskning.

Jag valde att pröva, bit för bit. Jag försökte att inte ta ett enda steg framåt utan att först ha kollat om marken under höll. Att till exempel gifta sig är också att göra ett val. Det är ett val vi behöver göra för att kunna gå vidare. Men det är inte någon garanti mot misslyckande. Jag tror att vi då och då måste ställas inför verkliga val. Val som kan vara smärtsamma, men också befriande. Istället för det ständiga undanglidandet och kompromissandet. Mitt i tingens villervalla. Mitt i alltings obeständighet.

Det är en *risk* att tro. Vi kan ha fel. Vi kan missta oss. Den kan vara en lögn vi väljer att leva på. Vi vet inte innan om trons bungejump kommer att hålla. Men vi har ändå gjort ett val och det förhoppningsvis med öppna ögon. Sedan får vi pröva och ompröva det. Vi får söka oss vidare på väg mot sanningen. Gud tål sanningen. Eller borde åtminstone göra det om han nu är sanningen själv. Gud tål frågorna. Hoppas jag.

Det ska inte räcka att konstatera att saker bara *är* så. Vi behöver också veta *varför*. Varför tror vi? Varför tycker vi det vi tycker? När vi vet det kan också engagemanget och drivkraften komma. Tron behöver bli en del av vår inre övertygelse. Av vår inre frihetslängtan. Det är också först då vi kan ge tron vidare till andra på ett trovärdigt sätt. I mötet människor emellan handlar det inte om evangelisationsteknik. Det handlar om äkthet.

Att ha en tro kan vara befriande, men det gör också livet mer komplicerat. Genom tron finns det ytterligare en relation att ta hänsyn till. Ytterligare någon att försöka leva nära. Ytterligare någon att brottas med. Livet blir "grubbligare" när vi tar de djupare frågorna på allvar. Ändå är det just det vi måste göra. Vi måste söka verkligheten och sanningen för att vara ärliga mot oss själva. Sanningen som ska göra oss fria. Trots att den är smärtsam.

Ytterst sett är det inte en fråga om vi behöver Gud eller inte. Det handlar om han finns över huvud taget och vad det i så fall får för följd för ditt och mitt sätt att leva. Är Gud trovärdig? Är Gud värd vår tro, vår tilltro och vårt hopp? Det är lite absurt att som människa tänka så om det största och högsta tänkbara. Och ändå... frågan behöver ställas.

En tro verkar i många ögon vara något svagt och vidskepligt. Något som går utanför det förnuftiga och vetenskapliga. Så kan det tyckas och ändå är det inte så. I vetenskapliga sammanhang brukar man prata om det som kallas axiom. När vi söker oss ner i djupskikten av saker och ting kommer vi till slut alltid till en punkt när grunden inte längre går att bevisa. Tron på Gud bygger på ett axiom. Vetenskapen på ett annat. Därmed inte sagt att de behöver motsäga varandra, bara att de faktiskt bygger på olika grund. Det handlar om olika sätt att se på och beskriva verkligheten. Den medeltida teologen Thomas ab Aquino talar om "uppenbarelseskunskap" och "naturlig kunskap". Dessa båda täcker delvis in varandras områden, men delvis har de också båda något helt unikt i sig att berätta om verkligheten.

Att ett och ett är två kan tyckas självklart. Det gör det för att vi delar axiomet om att världen går att förklara genom logiken och matematiken. Utan att medvetet ha tagit det beslutet har vi ändå kommit överens om att det är något sant. Men det är inte tvunget att vi delar den grunden. Det finns andra sätt att förklara saker och ting på. Kanske har buddhisten rätt när han påstår att allting bara är en illusion. Att vi bara inbillar oss allt det vi tycker oss se i världen omkring oss. Tji fick hela vetenskapen...

Vad vi kan tala om är vad som låter mer eller mindre förnuftigt. Längre än så kommer vi inte. Jag tror att den kristna tron är förnuftig. Men det är ett val vi får göra. Vi måste tro på något. Vi behöver en grund att stå på. Jag menar inte att det är fritt val ur alla hyllor. Att det är fritt fram att plocka ihop sin egen lilla verklighet och sedan stänga in sig med den i någon sorts garderobstillvaro. Ytterst sett finns det en sanning och den ska vi söka så långt det är möjligt. Jag tror att Gud är sann och jag tror att vetenskapen till största delen är sann. Men jag tror inte att buddhismen är sann. Om det är något som är en illusion så är det nog just den i sig.

Häromdagen hittade jag en artikel i Dagens Nyheter med rubriken "Bibliska sanningar ifrågasätts". Det är ont om arkeologiska fynd som kan stärka Bibelns äldsta historia. Israels folk verkar ha befunnit sig i Egypten och sedan försvunnit därifrån. Så småningom befinner de sig i Kaanans land. Vägen dit finns det inga spår av. Inte av intåget i landet heller. Om vi inte får räkna de bibliska berättelserna förstås. Det är ont om bevis. Och motbevis.

För folket på väg är det vissa fakta som är viktiga. Andra är mindre viktiga. Det är viktigt att Gud bryr sig. Det är viktigt att påminna om de sätt på vilka Gud har visat att han faktiskt bryr sig. Det blir nästan tjatigt och ändå verkar det knappt vara tillräckligt. Det är mänskligt att glömma. För att få veta vem Gud är frågar man sig vad han har gjort. Man påminns och påminner, om och om igen.

Jag ville inte ta Gud för givet. Men jag försökte be, så gott det nu gick. Jag försökte se om det gick att få några svar, så gott det nu gick. Jag försökte vara kritisk och inte nöja mig med sånt som alltför mycket liknade tillfälligheter. Jag ville tro, men inte lättköpt, utan av övertygelse. Visst var det bara en känsla, men den började ändå växa någonstans i mig. Det kändes som om Gud brydde sig och som om han faktiskt till och med ansträngde sig lite extra för att visa det ibland.

Var det bara tillfälligheter och omständigheter? Jag vet inte. Jag tror inte det. Idag minns jag inte många av svaren och mitt provande av Gud. Men jag kan ändå nämna ett exempel. Kanske minns jag det bara för att det är så fånigt på något sätt, men ändå så uppenbart.

Volymkontrollen på min stereo gick sönder. Garantin hade gått ut. Jag bad i en vecka, lugnt och stilla varje dag. *Om du finns Gud, om du bryr dig, ber jag att du ska visa det genom att göra så att min stereo blir hel igen.* Det gick en vecka till och jag bestämde mig för att nu var det dags att försöka få iväg hela maskineriet till någon affär. Jag bad en sista gång och testade en sista gång. Det var då den plötsligt började fungera igen...

Jag började samla på Guds svar. De blev små vinkar om att han faktiskt bryr sig. De blev små krokar att hänga upp min tveksamma tro på. Någon kan tala om korset och allt vad Gud har gjort för mig. Någon kan komma till tro genom de orden. För mig kändes det stort och svårt att greppa. Det var lättare med de små, banala tingen. Som stereon. Sånt förstår jag. Utan någon absolut bevisföring blev ändå plustecknen fler och fler. Vi började komma på riktigt god fot med varandra, Gud och jag.

I kyrkan finns de mest underbara människor och de mest vedervärdiga. Det är konstigt att det kan bli så. Det finns mycket att bli less på. Tunga traditioner utan synbar mening. Flödande ord utan hörbart innehåll. Mänskliga, mänskliga, mänskliga murar mot det gudomliga. Samtidigt är det lätt att bli hemmablind. Vi har så lätt att glömma allt det goda som faktiskt ändå finns där. Och mitt i allt detta ska Gud försöka tränga sig in. Det är bara att önska honom lycka till. Kanske kan vi försöka öppna ögonen åtminstone. Mitt i allt.

Häromdagen träffade jag en kille som jobbar som fönsterputsare åt kyrkan. Ja, han putsar fönstren på kyrkans "övriga" byggnader alltså. Inte de stora känsliga kyrkfönstren med glasmålningar och allt. Lite syrligt anmärkte han att det annars är just de som skulle behöva putsas så att det någon gång kunde tränga in lite ljus utifrån...

Uno Svenningsson och Arne Johansson i gruppen Freda' sitter i radiostudion och pratar om senaste skivan. Den har släppts bara några dagar tidigare, på en freda' förstås. När frågorna kommer in på gudstron blir svaren undvikande. De säger att de inte längre lever som kristna. De går inte i kyrkan längre, men tron finns ju där ändå. Tron och kyrkan blir två olika saker. Att vara kristen blir att leva i det fastställda mönstret och bara det.

Nej, i grund och botten bekänner vi oss inte till kyrkobyggnader eller missionshus. Vi bekänner oss inte till psalmböcker och orgelgnissel. Inte ens till lovsångspärmar och uppsträckta händer. En kristen tro handlar inte om former utan om innehåll. Men det är lätt att ta fel ibland. Vi behöver gå bortom besvikelserna. Varför fick jag inte tungotalet när jag gick fram för förbön? Varför sviker människor? Varför är jag så trött på alla dessa ord?

Hur motsägelsefullt det än kan låta är det bara i den krossade tron den riktigt djupa tron kan börja. När *min* tro tar slut kan *Guds* tro få börja växa i mig. Krossade ser vi klarare. Det är först när tron når botten som den kan bli riktigt djup...

När jag är svag är Guds kraft som störst... Ge inte upp... Vi är på väg... Du är med oss... Vi sjunger det i gospelkören där jag är med. Jag tycker om låten. Tycker om texten. Vill tro att den är sann. Tror att den är sann. Väldigt sann. Ge inte upp... Gud finns där. Någonstans.

Ville Gud tvivlet? Ja, kanske. Jag hoppas inte att han ville det som gjorde ont. Men jag tror att han ville förändringen. Det krossade fönstrets teologi är en väg att försöka gå på. Med öppna ögon. Ett steg i taget. På väg.

Vem är Gud?

*jag är
jag är gud
jag är
jag är gud
säg mej vem är du*

Eva Dahlgren , *Jag är gud*

Eva Dahlgren sjunger "Jag är gud" och när hon gör det hemma på min stereo brukar jag dansa runt i vardagsrummet och helhjärtat sjunga med i refrängen. Den Gud jag tror på ler då i sin himmel och säger tyst för sig själv: *Jag har haft trotsiga barn förr. Det går väl över med tiden...* Eva Dahlgren är duktig på många sätt, men om Gud *bara* är en människa förlorar vi nog poängen med att Gud är Gud...

I första kapitlet skrev jag att jag inte kände igen den Gud jag mötte i min nya församling. Allting stämde och ändå stämde ingenting alls. Jag kunde förstå att man sjöng andra sånger. Jag kunde förstå att gudstjänsterna såg annorlunda ut. Men det jag inte fick ihop var det som satt mer på djupet. Det som ständigt talade mellan raderna. Plötsligt visste jag inte längre varför eller på vad jag själv trodde. Tvivlet och mina många frågor ledde fram till ett sökande efter vem Gud egentligen är och kanske också vem han inte är.

Den Gud jag bar med mig kan vi kalla den store karismatiske guden. Han är den som kan göra tecken och under och som tronar på våra lovsånger. Honom kände jag. Tyckte jag i alla fall. Jag visste vad han ville. Jag visste hur han tyckte att jag skulle leva. Jag visste vad han tyckte var viktigt. Men kanske kände vi ändå inte varandra så väl. Han kändes alltid lite hotande. Han krävde mycket och gav bara av sitt goda till den som skötte sig väl. Att leva med den guden var en ständig kamp på nåd och onåd.

Den Gud jag nu mötte kan vi kalla en sorts befrielseologisk Gud. I Sydamerikas djungler är han den som står på folkets sida. Den som kämpar mot dem som upphöjer sig själva genom att trycka ner andra. Här är han den Gud som är så mån om den lilla människan att han går ända ner i skiten för att möta dessa våra minsta. Han gråter med dem som gråter. Han lider med dem som lider. Han är så mycket människa en Gud nu någonsin kan vara.

Det var svårt, för att inte säga omöjligt, att få ihop dessa två uppfattningar om vem Gud är. Var det samma Gud egentligen? Vilken bild var den sanna? Var fanns svaret på hur Gud egentligen är? Så småningom började jag hitta ledtrådar. Jag hörde ordet gudsbild nämnas. Jag började ana att där fanns en stor bit av gåtans lösning. Det var dags att pröva alternativen och försöka foga samman bitarna i Guds ansiktets mosaik.

Ordet gudsbild är ett ganska nytt påfund. Och ändå är det något som har funnits i människors inre ända sedan den dag ordet Gud uttalades för första gången. För vissa har det en klang av avbild. Kring ordet står en hädisk doft. Det innehåller för vissa människor allt det falska som har tänkts och tyckts om Gud genom tiderna. Gudsbilden blir en motsats till den gudomliga sanningen. Det är att ge en falsk bild av gudsbilden, tycker jag.

I det lilla barnet formas en uppfattning om världen utanför den egna lilla pratbubblan. Barnet inser att det finns gott och ont — åtminstone normalt sett. Att det finns krafter och makter som är starkare än barnet själv. Makter som det är viktigt att hålla sig väl med. Det föds en bild, en djupt präglad uppfattning, om det stora och viktiga i livet. Den finns hos alla människor och vi kan kalla den gudsbild. Men det betyder inte att den alltid stämmer särskilt väl överens med det vi kallar den kristne guden.

Barnet växer. Det formas och omformas. Det möter människor och erfarenheter. Gudsbilden kan få namnet "Gud". Men den kan också hitta andra vägar och andra uttryckssätt. Den befinner sig i rörelse, men kan också stanna upp ibland. Då kan den upplevas som barnslig och förlegad. Om det handlar om Gud kan han förkastas eller omprövas. På nytt och åter på nytt. "Gud" lämnar oss aldrig...

Gudsbilden lånar drag av viktiga människor i våra liv, ofta våra föräldrar. Om någon kallar Gud för fader får han i vårt inre gärna tydliga eller otydliga drag av vår egen pappa. Om vi har svårt att lita på människor blir det också svårt att lita på Gud. Om någon berättar om Gud med väldigt stor respekt i rösten kommer vi att närma oss Gud på samma sätt. Så vandrar Livet och Gud vidare tillsammans hand i hand. Erfarenheterna formar och styr. På gott och ont.

Om vi lämnar tron för att gudsbilden inte längre håller måttet tror jag att vi gör ett stort misstag. Det är inte Gud det är fel på. Det är inte oss det är fel på. Men om tron har blivit en steltnad tro, en utifrån pålagd tro, då är det dags att ompröva den. Orden, mötena och erfarenheterna formar, men när allt det bara kommer från människor blir det fel i längden. Det kan mycket väl vara sant allt det vi har mött. Alla ord som har predikats. Alla förebilder vi har mött. Och ändå är det inte sanning så länge det inte har vuxit fram inifrån. En sann gudsbild på djupet kan bara formas i den egna äkta erfarenheten av vem Gud är.

Då räcker det inte att ha all kunskap i världen eller att dela ut allt vi äger. Då räcker det inte att känna alla hemligheterna eller att le aldrig så vänligt mot alla människor vi möter. När det inre inte finns där är det yttre bara en skrällande cymbal och en ekande brons. Jag talar inte nödvändigtvis om himlastormande djupa andliga erfarenheter. Jag talar inte med nödvändighet om ett helgonligt liv i ständig bön och fasta. Jag talar om bön helt enkelt. Regelbunden bön. Ärlig bön. Bön med öppna ögon och öron. Att vara tillsammans med Gud är att sakta men säkert lära känna honom alltmer, dag efter dag.

Det handlar inte om våra egna styrkeprov. Det handlar inte om höjden och vikten på våra ord. Det handlar om att säga: *Här är jag, Gud. Var hos mig.*

Gudsbilden handlar om vad vi innerst inne väntar oss av Gud. Om vad Gud vill egentligen. Om Gud går att lita på. Hur god eller ond han egentligen är. Gudsbilden handlar om djupdimensionen av tron. Inte om vad vi kan tycka och tänka om Gud i en begåvad teologisk diskussion. Inte om ren bokkunskap. Inte enbart. Först och främst handlar gudsbilden om vilka ord du och jag väljer när vi pratar med Gud mellan fyra ögon. Det handlar om min djupaste känsla inför det egna mötet med Gud. Sen kan naturligtvis huvudets kunskap hjälpa till att få ordning på känslorna. Det ska inte heller förglömmas.

Det var en ganska varm sommar. Och regnfattig. Torkan blev till en följetong på tidningarnas förstasidor. Bönderna började ana att det kanske inte skulle bli någon skörd. Definitivt ingen stor skörd i alla fall. Över ett i övrigt familjärt fikabord mötte jag en äldre kvinna som var ofin nog att bryta "den gyllene regeln". Den om att det är två saker man aldrig ska diskutera, alltså. Religion och politik är givna bråkmakare, om det vill sig illa. Dels var det förskräckligt med alla invandrare som bar sig så illa åt. Dels var den långa torkan definitivt ett Guds straff.

Att just då försöka föreställa kyrkans ansikte utåt var inte lätt. Kvinnans envishet talade om någonting som gjorde ont på djupet. Hennes gudsbild tycktes impregnerad av bitterhet. När inte ens Gud står på människornas sida gäller det att försvara sig med näbbar och klor. När gudsbilden rymmer en gud som vill precis allt som sker, ont som gott, blir Gud inte nådig att tas med. Gud blir opålitlig. Gud måste ständigt blidkas för att inte hans omedelbara vrede ska drabba oss. Den gudsbilden förändras inte över ett fikabord.

På väggen i min barndoms sovrums hänger en plansch med ett bibelord från Psaltaren på. *Den som förtröstar på Herren, honom omgiver han med nåd* står det. Häromdagen började jag fundera över hur olika vi kan tolka de orden. För någon kan det låta som "om jag bara tror och litar på Gud tillräckligt mycket kommer han ge mig det jag behöver". Det blir ord som handlar om en prestation och något kravfyllt. Så har planschens tecknare uppenbarligen inte tolkat det. Hon har ritat ett barn som vilar förnöjt i en stor hand. Gudsbilden formar och styr. Gudsbilden ger oss sin tolkning.

En man har stoppat ett X-2000 mellan Stockholm och Göteborg. Han har dragit i nödbromsen utan synbar anledning. Till förvånade medpassagerare delar han ut ett flygblad där han förklarar sig. Han protesterar mot fartguden, den gud vi alla dyrkar när vi inbillar oss att det alltid finns ett likhetstecken mellan snabbare och bättre. Vardagsfilosofen på tåget talar också om storguden Nyheten. Den som talar om att allt nytt är bra och att allt gammalt är dåligt.

På min allt annat än välordnade anslagstavla sitter ett citat av den tyske filosofen Martin Heidegger. *"Tiden är oss given med själva vår existens. Om vi fyller den med det innehåll som är rätt för oss får vi också tid till det."* Jag vet inte i vilket sammanhang han skriver det och jag vet inte heller om han lade ner samma innebörd i orden som jag gör när jag då och då läser dem. Kanske inte. Men tanken är i alla fall inte ny om att det är fåfängligheters fåfängligheter vi ägnar en stor del av vår tid åt. Jag vet inte hur detaljerade planer Den Evige tänker ut åt oss och våra liv. Kanske finns det en ny plan för varje ögonblick, för varje ny tanke vi tänker. Kanske finns det en mängd saker som samtidigt är lika rätta just för oss just då.

Kanske försöker vi fånga tidsguden och göra honom till en del av vår gudsbild. Problemet blir då bara att det är så svårt att höra hans röst i den dånande fartvinden. Vi kan försöka hoppas på en gud som står för snabba svar och mikrovågade felixpizzor. Vi kan välja att tro på en gud som låter sig bokas in i vår filofax. Men vi lär bli grundligt besvikna i längden. Den Evige har ett eget tidsschema och egna vägar att gå. Tidsguden känner han bara som något vi tillber på väg mellan McDonalds och Die Hard IV hemma på den snabbspolande videon.

Inom den teoretiska fysiken finns det en annan gud. Kanske kan vi kalla honom ödesguden eller laboratorieguden. Det är den gud som är alltings skapare, men utan hjärta och tanke bakom. Hans allseende ögon är tärningens ögon. Tärningen är kastad och *The winner takes it all*. Också den guden är en skapad gud. Inte en sann Gud och sann människa.

För några år sedan ställde Svenska kyrkan frågan "Vad tänker du när du ser eller hör ordet Gud?" i några tidningsannonser. Bland de 400 svar man fick in får Gud en mängd gestalter. Några hävdar att Gud är människans skapelse och inte tvärtom. För andra är han död eller bara ointresserad av världen och människorna. Han kan vara skräckens gud eller maktlös inför ondskan, lidandet och orättvisan. Gud kan vara en tyst och obegriplig gud, men också en som ger den fullkomliga kärleken och tryggheten. Gud är som Jesus, en Gud som är nära och någons bästa vän.

Vi kan önska oss en gud. Vi kan tänka oss en gud. Vi kan försöka ge Gud de ansiktsdrag vi tycker att han borde ha. Vi kan skapa oss en gud som tycker precis som vi i alla frågor. Gud kan vara enbart dömande eller enbart kärleksfull. Men någonstans behöver vi också någon som ber oss tänka efter. En gajd som hjälper oss att inse när vi halkar snett. Jag nämnde bönen tidigare och det tror jag är den ena viktiga byggstenen. Men vi behöver också Bibeln som bollplank för våra idéer. Som en mätare av sanningshalten.

Jag tror att vi behöver Bibeln som objektiv mötesplats. Visst kan vi också där göra olika tolkningar, men det är ändå det längsta vi kan komma i vår kunskap om Gud. Bibeln måste få ange de yttre ramarna, men där innanför återstår ännu mycket att upptäcka. Bibelns ord är en samling gudsbilder. De är skrivna för att människor ska kunna lära känna Gud bättre.

Jesus säger: *Jag och Fadern är ett*. Jesus är den som har gett oss den tydligaste uppfattningen om vem Gud är. Det Jesus är det är också Gud. De fyra evangelisterna målar upp var sin bild av Jesus. De har upptäckt olika saker. De har berörts av olika saker. Fyra par ögon ser olika saker, men alla är de lika sanna. Matteus knyter an till rötterna och arvet. Markus formulerar sig enkelt och sparsmakat. Lukas lyfter gärna fram Jesu möte med barn, kvinnor och fattiga. Johannes går på djupet i några få saker och hittar det hemlighetsfulla och mystiska.

Min egen uppfattning om vem Gud är började sakta förändras. Jag började inse att de två gudsbilder jag inte lyckades få ihop faktiskt ändå kunde vara en och samma Gud. Även om jag då fick försöka slipa av de värsta kantigheterna. Jag tyckte inte att allt stämde av det jag hade fått lära mig. Och summan av ett plus ett blev inte bara två, utan också tre. Gud blev en större Gud och samtidigt en mer nära Gud. Det var en Gud som jag hade börjat få en djup personlig relation till.

En av de saker som förändrades var mitt tilltalsnamn på Gud. Tidigare hade jag oftast börjat be med ordet *Herre*. Men när min upplevelse av Gud förändrades behövde jag ett nytt ord för det jag tyckte, tänkte och kände. Jag började be till *Jesus* och upptäckte en väldig skillnad. På något sätt blev vi plötsligt "Du" med varandra. Därmed inte sagt att alla andra namn är förkastade, men det är det jag väljer att använda i mitt personligaste tilltal. För andra människor kan det till exempel vara befriande att få byta *Fader* mot *Moder*. Huvudsaken är att vi ber och att vi gör det till den kristne guden.

Att hitta ner i djupskikten hos sig själv och därmed också till gudsbilden kan vara svårt och en lång väg att gå. Men det är viktigt. Oerhört viktigt. Vi behöver försöka sätta ord på vår tro för att se den i ett klarare ljus. Vi behöver hjälp av varandra att pröva det vi kommer fram till. Alla har vi olika erfarenheter av livet och av Gud. Alla har vi olika bitar att bidra med. Ingen av oss har hela sanningen om Gud, men tillsammans kan vi ge allt fler bitar i mönstret. Det finns inte bara ett sätt att se på Gud, för Gud är alltid större.

Gudsbilder är arbetsredskap, inte färdiga sanningar. Gudsbilder är loggböcker som berättar om den resa vi hittills har gjort tillsammans med eller utan Gud. Gudsbilder är skisser på den målning vi drömmer om att få fullända en dag. Låt bönegruppen eller fikabordet bli platsen där din upplevelse av Gud får möta andras. Tillsammans har vi något att ge och mycket att få.

Tre vägmärken

Det finns egentligen ingen uppdelning i kristna och sökare. Det borde inte finnas det i alla fall. Alla ska vi vara sökare, alltid på väg mot en egen och äkta tro, drivna av frihetslängtan. Därmed inte sagt att vi inte får finna saker på vägen, att vi inte får stanna upp och vila då och då. Bara vi inte tror att vi redan har landat i himlen. Gud har alltid mer att ge av sig själv.

I min Macintosh finns ett boxningsspel. Det går att skapa sig en alldeles egen slagskämpe. Han får muskler, namn, vikt och längd efter mina önskemål. "Jonas the beast" kallar jag min favorit. Han är exakt så som jag vill ha honom. Det vore smidigt att kunna göra på samma sätt med Gud. Men frågan är väl om han skulle vara särskilt intressant då. Förmodligen inte. Att kontrollera någon är att förkrympa honom.

På de följande sidorna tänker jag försöka måla upp tre sidor hos Gud. Inte för att de är de vackraste. Inte för att de är de viktigaste. Men för att jag har märkt att åtminstone jag själv har behövt lära känna dem bättre. Gud är något bestämt alldeles oavsett vad vi tycker och tänker om honom. Gudsbilden i oss behöver växa för att bli mer och mer sann. Gudsbilder ska inte göras. De ska sökas i det personliga gudsmötet. I erfarenheten av Gud själv.

Nu vill jag försöka dela tre vägmärken med dig, upplevda från mitt håll. Välkommen med på resan!

Den lilla guden

—Om jag ska föreställa mig en Gud som kan förstå och leva sig in i människors lidande, så måste det vara den Gud som är svart, lesbisk, kvinna och dessutom stor och fet. Just denna vaggande matrona tycker jag är en väldigt vacker gudsbild, och jag förstår inte hur människor kan bli arga över det.

Jonas Gardell

Jag har valt att kalla det här kapitlet "Den lilla guden". Det är en medveten motsägelsefullhet. Det handlar inte om en gud som är liten, men en som gör sig liten, för vår skull. Gud är just motsägelseernas gud. Gud är en gud i det allra högsta himmelska. Men Gud är också en gud i det mänskligaste, minsta, jordiska. Gud är Gud, också i det lilla.

Jonas Gardell ger en bild av Gud som är avsedd att fräta lite på våra invanda fyrkantiga tankebanor. Han är väl medveten om att Gud inte kan beskrivas. Inte fullt ut. Ändå ger han en väldigt sann och bra bild av vem Gud är. Profeten Jesajas 53:e kapitel talar om Den lidande tjänaren. *Föraktad var han och övergiven av människor, en smärtornas man och förtrogen med sjukdom. Han var som en för vilken man döljer sitt ansikte, så föraktad att vi höll honom för intet.* Gud är den lidande tjänaren som väljer förnedringen frivilligt. Ett sätt att beskriva Gud är att måla upp honom som det mest föraktade, så som Gardell gör. Det säger något sant och äkta om Gud mitt i all sin bakvändhet.

Jesus säger att vi ska bli som barn. Det är bakvänt. Tvärtemot all erfarenhet och allt förstånd. Ska vi få något gäller det att förtjäna det. Det gäller att spänna musklerna och visa sig på styva linan. Det kan inte ett litet barn. Jesus är Gud som föds i den mörka natten, naken och hjälplös. Den allsmäktige gör sig försvarslös. Det är det julens budskap handlar om. Att Gud kommer för att möta dig och mig. Som barn.

Reformatorn Martin Luther talar om Gud som "Den fördolde guden, som uppenbarar sig under sin motsats". När Jesus dör på korset gör han det i synbart nederlag. Ändå är det just där och då historiens största seger vinnas. Jesus är den som vänder upp och ner på begreppen. Som ger de gamla orden deras rätta innehåll. Gud är en fader som kommer som en son. Gud är en kung som kommer som en tjänare. Gud är en domare som själv tar straffet på sig. Eller för att uttrycka det med lite svårare ord; Gud är inte patriarkal, men paradoxal.

Han säger att vi ska bli som barn. Men, skyndar vi oss att tillägga, det betyder förstås inte att vi ska bli barnsliga. Eller är det just det det gör? När vi är förälskade, som vi ju kan vara ibland, är det lätt att bete sig lite barnsligt. Vi börjar prata babyspråk med varandra och kommer på en massa underliga små lekar och påhitt. Tillsammans vågar vi bara barnsliga. Kanske är det just det Jesus menar? Att vi ska vara barnsligt förälskade i Gud.

När barnkören sjunger i kyrkan blir vi glada och applåderar — fast vi vet att vi inte "får" göra det i kyrkan. Kanske för att det känns befriande med människor som vågar vara människor. Som vågar vara barn. Som ännu inte har lärt sig hur vi ska bete oss i kyrkan.

När vi ska vara "andliga" tror vi ofta att vi måste vara så seriösa. Att tala i tungor, det är riktigt andligt det. Men kanske är det så att tungotalet är Guds barns jollrande till sin stora himmelska mamma eller pappa. Ett hemligt

språk som inte verkar ha någon mening. Utom för mamma och pappa. De förstår och ler med hela ansiktet och hela hjärtat.

Jag befinner mig på en "Happening för perifer" i Stockholm. Inte för att jag känner mig uppenbart "perifer", alltså utanför i kyrkans värld, men för att jag vill försöka lyssna på dem som gör det. Programmet är tajt och det blir inte så mycket tid över för samtal. Samtidigt är det många röster som längtar efter att äntligen få göra sig hörda efter alltför lång tid i tystnad utanför kyrkväggarna. "Guds barnbarn" kallas de ofta. Nu träffas de på sin väg bort från kyrkan för att om möjligt hitta "hem" igen.

I många fall blir det en svidande kritik av det mesta som kyrkan gör. *Jag vet att Gud finns, men jag tror inte på honom, säger någon. För mig är det viktigt med en Gud utanför mig själv. Jag har behov av att känna mig liten och omsluten, säger en annan. Flera röster ljuder: Kyrkan är mycket mer intresserad av att ge svaret än att lyssna efter frågan. Vi har försökt skrika i våra församlingar, men ingen har velat lyssna.. Någon säger: Texterna i lovsångerna gör ofta Gud så främmande och fjärrad. Jag behöver en gud som bor hos mig, inte en som sitter på en tron i himlen...*

Någon föreslår att vi kanske skulle börja beskriva Gud som den förlorade sonen istället för den väntande fadern. I motsats till det Jesus vill berätta med sin liknelse. kan det ibland upplevas just så. Gud har vandrat sin egen väg, bort från människan. Kanske har han förts bort av andra människor. Bort från dem som inte kan tro på den fjärrade guden. De som behöver en gud som bor hos sig. En gud som är nära. En gud i det lilla. Honom saknar de. Honom längtar de efter med oroligt klappande hjärtan. Kom hem, Gud...

Gud är den helige gud som sitter på sin tron omgiven av tiotusen lovsjungande änglar och strålade av makten och härligheten i evighet. Men han är *också* den gud som går ända ner i skiten för människans skull. Jesus säger: *Jag var hungrig och ni gav mig att äta, jag var törstig och ni gav mig att dricka, jag var hemlös och ni tog hand om mig, jag var naken och ni gav mig kläder, jag var sjuk och ni såg till mig, jag satt i fängelse och ni besökte mig. Vad ni har gjort för någon av dessa minsta som är mina bröder, det har ni gjort för mig..*

Gud är den gud som lovar att höra alla våra böner. Ändå är han inte svaret på alla våra önskningar. Gud är inte speldosan som spelar upp det vi vill höra bara vi vrider på rätt spak. Gud är inte vårt lyckopiller, vårt Ecstasy. Gud är inte vår jultomte. Gud är den som väljer att bli maktlös och övergiven och som ber oss följa honom in i andra människors lidande och svårigheter.

Gud är inte den som först och främst vill göra livet lättare för oss. Det viktiga är att det blir mer *äkta*. Gud vill att vi ska våga ta steget ur vaggan någon gång. Han vill att vi ska utvecklas som människor. Han vill att vi ska växa. Inte till plakat kristna med Dekalmissionens senaste budskap klistrat i pannan. Men till att våga leva i världen, tillsammans med människor. Att inte bara leka med lika barn, trots att det är dem vi leker bäst med. Att ge tro i vardagen. Att ge våra liv i vardagen. Så följer vi den lilla guden.

Vi kan välja att krypa in i ett så litet skal som möjligt och tapetsera världen med våra drömmar. Men då lever vi inte i det existensminimum som Jesus gjorde till sitt hem. Där, bland de eländigaste av varelser, började världens största religion. Inte bland de trevliga, problemfria och begåvade. Det är onekligen ett ganska utmanande faktum...

Vi som är inkrökta i vårt eget välmående behöver få öppnade ögon. *Incurvate in se*, skulle Luther ha kallat oss. Inkrökta i oss själva. Vi tror att sex

före äktenskapet är den enda synd vi kan begå. Samtidigt badar vi i välståndets åsnemjolk och sover mellan rena lakan varje natt. Som om bara vi skulle ha rätt till det bland jordens människomiljarder.

Det handlar om trovärdighet. Det handlar om kärlek. Gud blir trovärdig, värd vår tro, genom att närma sig underifrån. Det är den kristna trons unikum. Det skulle vara församlingens också. Den som är kallad att se de osynliga och höra de stumma. En församling utan udda existenser är en tom församling. Den är inte trovärdig, värd människors tilltro.

Det är en tidig söndagmorgon. I alla fall tidig för att vara just söndagmorgon. Jag står utanför en kyrka och väntar på att vaktmästaren ska komma och öppna. Idag är det jag som predikar och leder gudstjänsten. Himlen ovanför öppnar sig i ett lätt sommarregn. Jag ser mig omkring där jag står. Kyrkan med sin taggtråd längs stuprännorna blir som ett litet skyddsrum mot den hårda betongvärlden runtomkring. Det känns som en vacker och tröstande tanke på sitt sätt. Annars blir jag mest sorgsen över det jag ser.

Jag bildar min egen lilla enmanskö in till kyrkan. Inte långt därifrån står en annan kö och den är betydligt längre än min. Det är kön till Stormmarknaden, som inte heller den har hunnit öppna än. På en av bänkarna utanför kyrkan sitter det lilla gänget och delar på dagens första flaska. När kyrkans klockspel slår sina första slag reser de sig upp och går åt andra hållet. Det stilla sommarregnet fortsätter att falla och jag sjunger tyst och trevande för mig själv *Herre, förbarma dig, Kriste förbarma dig, Herre förbarma dig över oss...*

Jesus säger: *Sök först Guds rike och hans rättfärdighet, så ska ni få allt det andra också..* Det är stora och nästan lite naiva ord. I alla fall kan det kännas så här och nu. Ändå vill jag tro att det är just där allting måste ta sin egentliga början. Vi behöver maten och kläderna som Stormmarknaden kan ge, men det är inte där vi hittar det viktiga. Det vi innerst inne söker. Friheten, lyckan, meningen, hoppet och kärleken. Jag hoppas att Jesus har rätt, att det är hos honom det finns. Annars vet jag inte var jag skulle kunna finna det. Här ser jag det inte i alla fall.

Psalmer hör inte till det jag helst varken sjunger eller lyssnar till. Ändå är det en och annan som etsar sig fast i mitt inre. Ibland är det melodin som trots allt talar till mig. Ibland är det texten. Ibland säkert både och. Det finns en psalm som har blivit så helig för mig att jag knappt vågar sjunga den. Än mindre vågar jag föreslå den till en gudstjänst. Jag är så rädd att den ska trampas på. Att den ska förlora sitt djup. Att någon ska slita ut allt det där i den som berör mig så mycket. Ibland plockar jag ändå fram gitarren och sjunger för mig själv...

*För att du inte
tog det gudomliga
dig till en krona,
för att du valde
smälek och fattigdom
vet vi vem Gud är.*

*För att du lydde
fram till det yttersta —
döden på korset,
vet vi vad seger,*

*vet vi vad väldighet,
vet vi vad Gud är.*

*För att du nedsteg
hit till de plågade,
hit till de dömda,
vet vi att ingen
ensamhet finnes mer,
vet vi var Gud är.*

SvPs 38b:1-3

Den tyste guden

*Jag är rädd för att möta din blick
Rädd för att det jag möter inte ska vara kärlek
Jag är rädd för att lyssna till det du säger
Rädd för att dina ord ska sära det allra sköraste i mig*

*Ibland vill jag att du ska lämna mig med mina frågor
Kanske är det bättre att ingenting veta
Ibland skriker jag ut mitt VARFÖR?
Men känner bara hur det ekar i tystnaden*

*Det finns så mycket som är så svårt, Gud
Hjälp mig att våga
TRO*

Just den här påsken tillbringar jag på svensk mark. Skånsk, närmare bestämt. Det är kallt, regnigt och blåsigt. Det passar min sinnesstämning ganska bra. Jag befinner mig på retreat. De närmaste dagarna ska jag tillbringa i nästan total tystnad tillsammans med några människor jag inte har träffat förut. Vi ber, sjunger och lyssnar. Den inre rösten ska få chansen att yttra sig. Både den som kommer från oss själva och den som kommer från Gud.

I tanken har jag redan hunnit resa en bit framåt i tiden när jag parkerar Toyotan utanför den avsides belägna kursgården. Det finns en fråga som jag måste ta tag i och jag ska försöka göra det nu. I ett samtal och i tystnaden.

Det blir en del promenader under dagarna. Med min Nikon på magen genom snårig skog, genom hagar och ner till havet. Den kalla vinden biter i skinnet. Det lätta regnet smattrar mot skinnjackan. Och Gud är tyst. Lika tyst som han varit under ett och ett halvt år. Åtminstone på en punkt. Den punkt där jag mest desperat har sökt någon sorts mål och mening. Någon sorts svar. Och Gud har varit tyst Oändligt tyst.

Det är farligt att predika. De egna orden har en tendens att slå tillbaka med dubbel kraft. En gång predikade jag med orden *När Guds svar är nej betyder det alltid att han har något bättre i beredskap*. Det stämmer bra med den bild Bibeln vill ge av Gud. Det är ord jag ställer upp på helhjärtat. Åtminstone i tanken.

Så småningom kommer jag på min retreat till en punkt när jag måste inse att Guds tystnad har varit en talande tystnad. Guds tystnad har ekat som ett enda stort NEJ. Det är då jag skriver orden som står i inledningen av det här kapitlet. Det är då kampen börjar. Det är då jag börjar ana vad *tro* är. Tro är att försöka se kärleken bakom det till synes obegripliga. Tro är att försöka lita på det som når bortom vår egen horisont.

Det är inte alla tvärstopp som är Guds nej. Det är inte alltid det är *Guds* hand som blockerar våra vägar. Motgångar och lidande är ett betydligt större kapitel än så. Men den här gången tror jag att det uppenbart var så. Jag var uppenbart inne på fel väg, men vågade inte ta emot det svaret från Gud. När vi är riktigt övertygade om en sak, vill vi gärna tro att det är något som också Gud vill. Ibland stämmer det. Ibland inte.

Men vad kunde vara bättre än det jag hoppades på? Jag kunde inte se det med mina ögon. Jag kunde inte tänka det i min tanke. Det var det här jag ville så djupt i mitt inre och jag kunde inte förstå varför Gud då inte kunde vara så snäll att han lät det bli så. Det var så svårt att släppa taget om min dröm och lägga ner den inför den gud som jag inte helt vågade lita på.

Men från den punkten valde jag ändå att göra ett försök. Jag gick, men föll också och snavade. Jag kämpade och försökte hålla mig till det jag nu ville tro och hoppas på, men vägen var allt annat än rak. Idag kan jag se klarare än jag gjorde då. Kampen var ett pris som måste betalas även om det från början kändes orimligt högt. Idag tror jag att det var rätt väg att gå. Idag tror jag att också den tyste guden talar, men på sitt alldeles speciella sätt. Och han gör det med alldeles speciella tankar bakom.

Den Jesus som hänger på korset ropar i förtvivlan och ödesdiger ensamhet. Han är inte längre den trygga, säkra undergöraren och vältalaren. Några timmar tidigare har han svettats blod. En människa påstås kunna göra det i oerhört djup ångest. En vecka tidigare har han varit kungen som hyllas av alla. Nu är han ensamare än någonsin. Han ropar ord som han säkert har upprepat många gånger tidigare. Det är ord från en psaltarpsalm. *Min Gud, min Gud, varför har du övergett mig?*

Den 22:a psalmen börjar i förtvivlan, men slutar i lovsång. Vissa forskare vill hävda att Jesus säkert citerade den från början till slut. Att han i sina ord aldrig rubbades i sin fasta tro. Kanske fanns orden åtminstone som en svag viskning i hans inre. Orden, om vägen genom hoppet och tron, till befrielsen. Inför den tyste guden kan vi inte göra annat än försöka hoppas att han finns där ändå. Det är det som är tro.

Det upplevda onda skapar frågor om mening och om Gud egentligen bryr sig. Kan Gud, vill Gud och varför, varför, varför? För en människa med en tro kan bönera börja kännas som en kamp mot en stum vägg. För en människa som hoppas kan känslan av hopplöshet börja växa. Svarslösa inför det obegripliga står vi där och stampar. Mållösa tar vi till knytnävarna. Någon måste vi slå på. Kanske oss själva. Kanske Gud.

När Gud i våra predikstolar ibland verkar så inrutad och enkel är han det verkligen inte alltid i Bibeln. *Lika lite som du vet vart vinden far, eller hur benen bildas i den havandes liv, lika litet förstår du Guds verk, hans som verkar alltsammans*, skriver Predikaren (11:5). Den tyste och obegriplige är närvarande.

Också hos *Job* som in i det längsta vägrar att säga något ont om Gud brister till slut fördämningarna. Mitt i allt det elände han har drabbats av måste han till slut ta till knytnävarna mot Gud. Men det svar Gud då ger är hårt och trubbigt. Det handlar om att hans obegriplighet ibland är något vi bara måste acceptera. Och det gör *Job*, nu när han har fått lära känna Gud. När han vet att Gud bryr sig. Mitt i all sin obegriplighet.

Men är då Gud tyst egentligen? Är inte Gud Ordet själv? Den ständigt talande, ropande, sökande, längtande. Är Gud bara en tigande mur ibland? Eller viskar han bara så svagt att vi inte hör vad han försöker säga? Det sannaste svaret är nog ett "ja och nej". Jag tror att Gud kan både tala och vara tyst i samma andetag, på något märkligt sätt. Ibland säger något i ordlösheten mer än aldrig så många utredande fraser.

Första Moseboken berättar historien om Jakob. Det är han som brottas med Gud under en natt.# Självt har jag ibland funderat på hur Jakob kan vara så oförsämd att han begär Guds välsignelse efter kampen. Kanske har han inte insett vem det är han brottas med. Kanske har kampen gett honom modet att våga. När han frågar om namnet på den han har brottats med får han inget svar. Att känna någons namn är nämligen detsamma som att få makt över personen. Det får inte Jakob. Däremot får han välsignelsen och ett nytt namn. Nu heter han Israel; "den som har kämpat med Gud".

I kampen har Jakob mött Gud ansikte mot ansikte. Han har fått veta något om vem Gud är. Gud är den som låter sig förvandlas till en nästan jämbördig motståndare. Han bjuder så mycket motstånd som vi för tillfället klarar av. Gud är också den som erbjuder kampen. Det är han som kommer till Jakob och inte tvärtom. Det är han som vill komma oss riktigt nära. Jakob lär känna Gud som den som *är* barmhärtighet. Det slutliga mötet ger välsignelse. Det ger välsignelse att lära känna Gud. Förhoppningsvis också för oss. Inte som belöning, men som naturlig följd. Närheten öppnar dörrar.

Guds tystnad är en del av vem Gud är. Den är en del av mysteriet. Han som är större än alla ord kan inte alltid begripas och formuleras i våra tankebanor. Att brottas med den tyste guden är ett sätt att lära känna honom. Det finns en speciell sorts trygghet när vi så småningom upptäcker att Guds tystnad inte är en kärlekslös tystnad. Den är inte ett tecken på hans frånvaro eller kyla. Gud vill ibland ta avstånd från det vi gör, men inte från det vi är. Inte från det som han har skapat oss till att vara. Gud är den gud som vill ge. Men tiden är hans och sättet är hans.

Det finns ett pausprogram på min dator. Eller en "skärmsparare" som det heter egentligen. När jag inte har rört tangentbordet eller musen på några minuter blir skärmen plötsligt helt svart och här och där poppar sedan ett meddelande upp. *God moves in mysterious ways* påminns jag. Få saker är väl mer sanna.

Men det mänskliga lidandet och Guds tystnad då? Ja, det är lätt att frestas till vackra tankebyggen som ska lösa ett av vår tros största mysterier. Många är de människor som har velat och vill kontrollera Gud. Guds löften blir till marionettrådar man försöker dra i och styra honom med. Handen som sträcks mot Gud är den krävande handen. Den som lätt förvandlas till ett pekfinger också mot Gud. Den som styrs av tanken på en Gud som är förutsägbar. Den guden är en gud, men det är inte den guden Bibeln berättar om. Han är större än så. Att tro på Gud är inte detsamma som att kontrollera honom.

Gud lovar att finnas där, även om han så för tillfället skulle döljas av aldrig så många moln. Och vi behöver honom, den gode Guden. För *människan* är inte alltigenom god. Det har vi alltför många gånger visat prov på. Vi behöver hoppet när historien lämnar såna avtryck som den gör. Också kyrkans ansikte har svärtats ner åtskilliga gånger. Och Gud gråter när han ser inkquisitionens härresande grymheter genom sitt evighetsfönster. Men han finns där och han ger till den som söker honom och som går in i närkamp med honom.

Sångerskan Cyndee Peters har skrivit en bok om all sorg och alla svåra frågor som hon var tvungen att ta tag i när både hennes man Lasse och hennes mamma dog inom loppet av elva dagar.# *Men jag undrar — om Gud själv hade stigit ner på jorden under någon av mina värsta nätter och givit mig svaret på*

"varför", skulle jag då ha slutat gråta? skriver hon. Finns det egentligen något svar som är acceptabelt?

Ibland är Guds påtagliga tystnad ett nej. Ibland är Guds tystnad ett svar i sig, det svar att det inte finns något svar. Inte något som vi kan förstå. Inte där och då i alla fall. Den tyste guden ber oss om förtröstan mitt i svarslösheten. En del av att försöka förstå vem Gud är att tvingas acceptera hans obegriplighet. Så är det nog, kort och gott.

För ett par somrar sedan tog jag flyget ner till Kristianstad och möttes på flygplatsen av Hasse Alfredsson. Åtminstone trodde jag för ett ögonblick att det var mig han kom för att möta, men insåg ganska snart att så inte var fallet. Tydligt var han inte lika van vid att se mig på andra sidan TV-rutan som jag var att se honom.

Nåväl. Att jag åkte dit berodde på att jag skulle göra ett reportage om ett läger för familjer med handikappade barn.# Det blev många vackra och tankeväckande bilder den dagen på en av Österlens långa sandstränder. Det var barn som lekte tillsammans. Vissa satt i rullstol eller bars av sina föräldrar. Andra gjorde det inte. Men alla lekte de där på stranden, på lika villkor.

Det anteckningsblock jag hade med mig hem var också välfyllt efter dagens olika samtal. Det som dröjde sig kvar längst i mitt inre var den stund när jag fick möta Adam och hans föräldrar och syster. Adam är gravt utvecklingsstörd och det är jobbigt att ta hand om honom. Det är svårt, nästan omöjligt, att få kontakt med honom. Ändå tycker hans föräldrar att det är så underbart att han är just den han är. Det kan låta som en klyscha och ändå är det nog så oerhört sant just i det här fallet. Här har kärleken och orken satts på prov och visat sig hålla. Trots allt.

Men även om livet med Adam har varit bittert många gånger skulle de inte ha velat ha det annorlunda, påstår de. När det efterlängtrade helandet inte tycks komma är det evighetsperspektivet som får ge kraft och hopp. Det svåra här och nu har ett slut en gång, även om det finns bortom det vi kan se och förstå. *De ögonblick när glädjen finns där är den så mycket större, säger de. Det finns en botten av glädje som bär genom livet.* Jag tror dem, även om det är svårt att förstå. Kontrasterna gör att de får upptäcka så mycket mer av det goda. Konstigt nog.

Det är frestande att just där försöka hitta någon sorts mening i det obegripliga. I kontrasterna blir vi mer skarpögda. Kanske kan vi där också lära oss något om vem Gud är. Det ger inget svar på Den stora Gåtan, men kanske kan det ge ett hopp. Det är just hoppet vi så väl behöver för att härda ut, inte svaren först och främst. Jag vill tro att det går att tro på den gode guden också i den mörkaste av nätter. Det är då det är som svårast, men det är också då det blir som mest uppenbart hur mycket vi behöver honom.

*Vissa dagar
möter ångesten redan vid medvetandets gräns.
Sitter och väntar vid sängkanten.
De morgnarna önskar jag
att solen vände och gick ner igen.
Vad hjälper det att Bibeln ligger bredvid
och lovar tio tusen gånger om
att Gud inte skall svika.*

*Då hjälper inte vissheten
att jag har så mycket att vara tacksam för.
Det hjälper inte att så många
har det värre än jag.
De morgnarna hjälper det bara
att visa ett namn igen
och igen och igen:
Jesus, Jesus, Jesus.*

Liselotte Johansson.

Den svarte guden

*Girl of 18 fell in love with everything
Found new life in Jesus Christ
Hit by a car, ended up
On a life support machine*

*I don't want to start any blasphemous rumours
But I think that God's got a sick sense of humour
And when I die I expect to find him laughing*

(M L Gore)
Depeche Mode, *Blasphemous rumours*

Förre LO-chefen Stig Malm berättar i en tidningsintervju att han har kallat sig sökare.# Men någonting hände. *Jag förlorade mitt barnbarn, som var knappt två år, berättar han. Jag kan omöjligt förstå att det finns en högre makt om han tillåter att en sådan sak händer. För vem vill tro på en sådan gud? En som sviker och lämnar oss när vi bäst behöver honom.*

Ibland finns det något svart och ondskefullt hos Gud. Åtminstone verkar det så. Att läsa om Gud i Gamla Testamentet känns inte alltid som en vacker syn. Ibland porträtteras han som hämnarens gud. Som vredens gud. Gud är den gud som ska fruktas i motsats till alla andra hjälplösa pappersdockor till gudar. Det är inte de som är farliga. Det är han.

Men denna vreda best stannar inte i urtiden. Jesus säger: *Jag säger till er som är mina vänner: låt er inte skrämmas av dem som kan döda kroppen, men sedan inte kan göra mer. Jag ska tala om för er vem ni ska frukta. Frukta honom som kan döda och sedan har makt att kasta ner i helvetet. Ja, jag säger er: honom ska ni frukta.*# Det är inte djävulen han talar om. Det är Gud.

Det sägs att Gud är den gud som vi ska frukta därför att han håller vreden och domen i sin hand. Men samtidigt måste vi också klamra oss fast vid honom med varje muskeltråds styrka som vi kan uppbringa. Bakom det ansikte som tillhör Jesus är han nämligen också Befriaren. Den som räddar oss. Det är det hoppet vi måste ha. Det är det vi måste försöka leva på. *Inte på tron på Gud som ska ordna alla sagors lyckliga slut.*

Ibland vill vi förpassa sidor hos Gud ut i okunskapens mörker. In i glömskans garderob. Det här kapitlet handlar om urtidens Gud. Den heligt vrede. Den gud, vars namn en gång var så heligt att det inte ens fick uttalas. Den sida av Gud som det är närmast omöjligt att väva samman med allt tal om Guds kärlek. Den gud som håller domen och straffet i sin hand. Ibland verkar han vara en svart gud. En ond gud. Frågan är om det är sant eller inte.

Ibland har den bilden av honom fått dominera historien. Det har passat Makten väl att hota med Det allseende ögat. *Gud ser dig* har kommit att handla om pekfingerar och hotet om evig förbannelse, allt för att hålla undersåtarna på plats. Det vakande ögat söker oss som bevakningskameran utanför himmelrikets port. Ingen obehörig kommer in här! Allt registreras på Storebrors teleskärn. Det blir en ensidig och grym gudsbild, omöjlig att försonas med. Omöjlig att möta ansikte mot ansikte. Omöjlig att andas nära utan att förtäras av den svavelstinkande andedräkten.

Ändå verkar det svårt att helt sopa honom under mattan. Han förekommer alltför ofta i Bibelns texter för att kunna bli helt utsuddad. Inte ens Jesus går helt fri. För en tid sedan satte jag mig vid matbordet och läste igenom hela Johannesevangeliet. Det tog en och annan timme... Men att få en helhetsbild kändes ändå som en rikedom. Johannes väljer sin egen ordning jämfört med de andra evangelisterna. Något av det första Jesus gör i hans version är att knyta sig en piska av repstumpar och driva ut alla försäljarna ur templet.# Först måste allt gammalt och ont bort innan det nya goda kan komma.

Det är ingen söndagsskolejesus som framträder. Trots våra sockerjesusfilter kan vi knappt undgå att bländas av hans vrede. Ändå är också det en sann sida av vem han är. Jesus är *både* oändligt hård och samtidigt oändligt förlåtande och upprättande. Johannes har mycket att berätta om båda sidorna.

Kan vi tro på honom? *Vill* vi tro på honom? Måste vi? Innan vi svarar på frågan måste vi försöka dra ut linjerna i vart de olika svaren kommer att föra oss. Vi måste våga ställa oss frågorna om vad som händer bortom ändstationen. Om domen, vreden och helvetet. Ärligheten kräver det. Sanningen som ska göra oss fria kräver det. Än en gång handlar det om motsatspar i Guds personlighet som vi måste försöka foga samman. Det är svårt, oändligt svårt, att en gud som till sitt innersta väsen är kärlek skulle kunna lämna någon utanför sitt goda.

Jesus talar om domen. Han talar om Det yttersta mörkret dit människor ska kastas. Alltför många ställen upprepar tydligheten i det han säger. Att vilja sudda ut dem bokstav för bokstav måste leda till att vi river upp långt mycket mer. Vi måste fråga oss om Jesus alls är trovärdig. Vi måste ta frågan på allvar eftersom det är en fråga på liv och död. Evigt liv och evig död. Vad vi däremot inte behöver göra är att köpa alla medeltida bockfötter, horn och sprakande lågor. Det är inte det som är den röda tråden i Bibelns bilder. Den handlar om något betydligt mer verklighetsnära än så. Den handlar om *ondska*.

Finns det någon som söker oss därute i rymden? Amerikanska rymdflygstyrelsen tänker försöka besvara den frågan genom att satsa 100 miljoner dollar. För denna enorma summa ska universums radiobrus analyseras för att man om möjligt ska finna vissa mönster. Kanske finner de en främmande kultur någonstans. Kanske inte. Samtidigt svälter 100 miljoner människor ihjäl nere på jorden. Vad är viktigast att försöka göra någonting åt? Ondskan har många ansikten. Många är svåra att upptäcka. Tanken verkar ju ofta så vacker.

Walt Disney byggde upp ett idealsamhälle. Han skapade Disneyland. Upprört förnekade han sedan varje påstående om att allt bara var en fantasi: "Detta är verkligheten... här är människor naturliga. Fantasin — det är det som finns utanför grindarna, där människor hatar." Och drömmen blev verklighet och verkligheten en mardröm. I Musse Piggs värld knarkar ingen. Det onda stängs ute och därmed är allting gott. Eller?

Mannen som bryter sig in i vårt hem sårar oss i vårt inre. Han kränker oss. Han hädar vårt allra heligaste. I våra sår skriker vi på ett hårt straff. Ont ska med ont förgås. Tror vi.

Många vill ha vackra naglar och målar därför dem. På så sätt släpps varje år mer lösningsmedel ut än genom all tändvätska vi skvätter på våra

tynande brador. På så sätt förgiftar vi också oss själva. Ondskan har många ansikten och många är vackra. Åtminstone på ytan. Och vi bär dem alla i oss.

Ondskan är något mycket mer osynligt än vad vi kanske tror. Den väver sig in i oss alla. Bländar oss med sin blanka yta. Får oss att tro på makten och praktiken som ska skänka oss Nangijalas evigt gröna ängar. Ondskan är immunbristsjukdomen som sakta bryter ner oss inifrån. Osynligt och samtidigt tveklöst dödligt.

Två flickor håller på att drunkna. En man kastar sig i vattnet, men lyckas bara rädda den ena. När han kommer upp på stranden pekar folkmassan på honom med sina anklagande pekfingrar. *Varför räddade du inte BÅDA?* skriker de mot honom. Scenen är absurd och ändå är det just så vi tänker ibland. När vi tänker på helvetet blir lätt *Gud* den Onde. Gud blir en svart gud. Inte den som räddar.

Gud har mer än en sida som är svårbegriplig. Samtidigt kan den här ändå kanske ge någon sorts hopp om att kampen mot onskan inte är förgäves. Ondskan har många ansikten, liksom Gud. Men Gud är inte ond. Gud *är* inte en svart gud även om vi ibland kan tvivla på hans godhet. Det hoppet måste vi försöka leva på. Att det finns en kärlek bakom det obegripliga. Trots allt.

Den gud som älskar över alla gränser hatar också över alla gränser. Han hatar allt det som vill förstöra allt det han älskar. Kommer det virus i en dator är det i värsta fall bara att radera ut allt och börja om från början med det skapade. Gud vill undvika det med oss, även om priset ändå blir högt. Vi måste gråta över onskan och att den slår så blint. Men Gud är ändå den som ger något hopp.

Jag försöker hoppas att allt det här talar om det minst onda av det onda. Att vi någonstans där hittar lösningen på det svåraste av det svåra. Likväl gör det djävulskt ont i åtminstone mitt hjärta vid blotta tanken på denna slutstation. Den, där vi tar vårt sista farväl. Ont för att jag ändå inte helt lyckas väva samman trådarna. Ont för att jag inte förstår. Ont för att Gud just då, trots alla förklarande ord, känns så stum och kall.

Jag önskar att det är sant som alla säger, att alla människor kommer till himlen. Fast jag förstår inte hur de kan veta det egentligen. Jag önskar åtminstone att de som gör undantag för Hitler och andra monster har rätt. Fast jag förstår inte riktigt var de tänker dra gränsen i så fall. Jag önskar att åtminstone Gud vet vad han gör. Kanske är det det jag måste hoppas. Att han vet vad han gör. Och att han gör det av kärlek. Men förstår, det gör jag inte. Inte så mycket som jag skulle önska att jag gjorde i alla fall.

Det är några år sedan nu. Mina stora favoriter Depeche Mode hade precis kommit ut med sin nya skiva. En bekant till mig utbrast att *De har ju så jävla bra texter*. Självt blev jag lite bekymrad när jag hörde sista låten på skivan och läste intervjuerna i Okej. Flera av gruppens medlemmar är uppvuxna inom kyrkan. Men någonstans på vägen lämnar de tron. Samtidigt säger låtskrivaren Martin Gore i en av intervjuerna att *Jag tror att jag hade varit lyckligare om jag hade haft en tro*.

Texten i kapitlets början, *Blasphemous rumours*, "hädiska rykten", handlar om Gud och onskan. De två bitar som är så svåra att både skilja från och foga samman med bilden av Gud. Så svåra att det är lätt att förlora sin tro

i mötet med dem. Invävd i låten är en liten melodislinga till den sång vi sjöng så ofta i söndagsskolan när jag var liten; *Jesu kärlek är så underbar*. Här blir den mest till ett hånskratt. För varför skulle det finnas en god gud i en värld som den här?

Det är mitt i natten när jag lägger på den gamla maxisingeln på skivtallriken igen. För att undvika vräkning tar jag på mig hörlurarna och pluggar in dem. Jag vrider upp volymen tills de metalliska ljuden och den tunga basen nästan spränger i öronen. Jag stämmer in i någon sorts improviserad överstämma. Nu tycker också jag att texten är bra. Också jag vill hata Gud. Åtminstone för ett ögonblick. *Varför, Gud?*

För en tid sedan kom den senaste skivan från gruppen. Nu handlar varje låt om skuld, synd och förlåtelse. Det är åter kärnfrågor som bränner. Kanske för att de är så svåra att komma undan. Även utan tanken på Gud.

Kanske för att försoning är det djupaste vi kan nå i tillvaron. Försoning med att vi är de vi är. Försoning med att vi lever det liv vi lever. Försoning med ondskan och förruttnelsen. Försoning med sveken och de krossade drömmarna. Med allt som luktar blod, svett och tårar. *Inte* som ett stilla passivt accepterande, men som ett öppnande av våra ögon. Försoning är syn för de blinda och hopp för de fångna. Försoning är det vi djupast sett behöver. Försoning är början på vägen till livet och ett möte med verkligheten. Försoning är frihet.

När MTV nyligen gjorde en "rockumentary" om Depeche Mode kom frågan om "Blasphemous rumours" och Gud åter upp. Martin Gore tänker efter en stund och svarar sedan att *idag är jag mer "pro-religion" än jag var då*. Tiden verkar ha förändrat perspektiven.

Det är maffiarättegång i Italien. I en specialbyggd bunker i Palermo står Gudfadern Salvatore Riina inför rätta. Det här är bara den första av totalt sex rättegångar som ska hållas mot samme man. Han har hundratals liv på sitt samvete, påstås det. Han är framgångsrik ledare för världens största knarkhandels- och pengatvättorganisation. En journalist beskriver honom som "Djävulen själv". Själv förstår han inte anklagelserna, påstår han. Han är ju bara "en enkel bonde som har levt för sitt jobb, sin fru och kyrkan..."

Längst fram i rättssalen hänger en ensam Jesus på korset och blickar ner på domare och anklagade. Den gudomliga makten representeras av den maktlöse och utlämnade. Den på korset döende. Den gudomliga makten som både dömer och frikänner. Domstolen kommer inte att frikänna Salvatore Riina. På podiet står det "Lagen är lika för alla". Maffialedaren förtjänar helt och fullt sitt straff enligt all tänkbar logik. Han är ju "Djävulen själv". Trots att han nekar till alla anklagelser.

Det är tur att vi har män som Salvatore Riina. Det är tur att vi har Saddam Hussein. Människor som så uppenbart är värre än vi själva. Vi kan också se oss omkring och upptäcka det är lätt att hitta fel hos andra. *Han har ju verkligen tummen mitt i näven! Varför ska hon alltid ha ett så förnämnt engelskt uttal?* Vi dömer för att själva slippa dömas. Det är tungt att ha mycket att bära. Därför är det också så djupt mänskligt att söka syndabocker. Det är en fråga om överlevnad.

Från början var syndabocken just en getabock. På den la de judiska översteprästerna symboliskt folkets alla synder och skickade sedan ut den till att dö i öknen. # Det kunde inte gärna finnas en mer gudsförgäten plats än

denna och därför måste det också vara där Ondskan hade sin boning. Syndabocken skickades ut i öknen till att dö i Ondskans händer i folkets ställe.

Vi ska inte behöva söka några nya syndabockar. Inte egentligen. Han som hängde på korset är vår syndabock, en gång för alla. Han som ropar *Min Gud, min Gud, varför har du övergett mig?* när han överlämnas i Ondskans händer i vårt ställe.# Han är den som vill befria oss. Till ett äkta självförtroende. Till frihet från domen. Både den över andra och den över oss själva. Han är den som vill ge det vi djupast sett behöver. Försoningen.

Det är torsdag kväll och jag sitter ganska långt fram i kyrkan. Det är lugnt och stilla. Ljusen brinner på altaret. Nattvardskärlden är framdukade. Jag följer med i de välbekanta orden och melodierna. Jag vilar i det som är. Men det som nu händer hör långt ifrån till det vanliga. På något sätt blir Guds helighet plötsligt så uppenbar för mig. Det beror inte på något som någon säger. Inte på något jag ser.

Jag tror att det är Gud som rör vid mig. Något annat kan jag inte förklara det med. Och lika intuitivt som jag övertygas om det, lika tydligt förstår jag vad det är som behöver förändras i mitt liv just i det ögonblicket. Gud talar ordlöst, men ändå så tydligt. När jag kommer hem en timme senare följer jag uppmaningen. Och jag tackar Gud, för det fanns kärlek i förmaningen. Det är vad jag tror och det är vad jag kände.

Ibland känner jag en längtan efter att falla ner på knä inför den Helige guden. Han som säger: *Jag är den jag är*. Alltför sällan gör jag det.

*Bär min törnekrona
Bär mitt hat
Bär min längtan,
alla drömmar i kras
Bär mig...*

Det personliga gudsmötet

Jesus säger: *Du ska älska Herren din Gud med hela ditt hjärta och med hela din själ och med hela ditt förstånd.*#

Det är tunga ord det. Att älska är svårt nog. Att göra det av hela sitt hjärta, av hela sin själ och av hela sitt förstånd är omöjligt. Ändå tycks det som om det är just där trons kärna ligger.

Jag har väl ett visst hum om vad det innebär att älska en människa. Men att älska *Gud*, det låter så abstrakt. Samtidigt verkar det ibland i kyrkan som det mest naturliga i världen. Vi sjunger det i våra lovsånger: "Åååååh, vi älskar dig Jesus...". Gör vi det? *Jag* gjorde det inte. Men i erfarenheten av att leva med Gud kan jag idag säga att han — tro det eller ej — faktiskt är värd att tycka om. Kanske till och med att älska. Idag känner jag en stor kärlek till Gud. Jag kom nämligen på att det inte först och främst är frågan om att vi *ska* älska Gud, utan att vi *får* älska honom. Det är inget krav. Det är ett erbjudande. För mig löste den insikten många knutar.

Men att känna kärlek till Gud blir ändå svårt om han har alltför taggiga konturer. Det är därför jag har låtit så många av den här bokens kapitel handla om bilden av Gud. Den som filtrerar vår kontakt med honom. Gud behöver demaskeras för att vi ska kunna se mer och mer av det ansikte han vill låta lysa över oss. Även om det i det ansiktet också finns drag av den ouppnåeligt helige. Vi behöver se det obegripliga också.

För Jesus är det relationen som är grunden. Inte kunskapen. Inte de etiska höjdhoppen. Inte om att undgå att snava på de 248 gammaltestamentliga förbuden och uppfylla de 365 reglerna. De hör till steg två i raketuppskjutningen. Gud vill ge kärlek. Gud vill ge längtan. Det är det som är det verkliga Big Bang. Alltings verkliga ursprung och början. Allt som är sant och gott. När det börjar spira kan också den äkta viljan att söka det goda växa fram inifrån.

En tro som börjar från andra hållet går snart vilse i paragrafernas snårskog. En tro som först och främst handlar om hur *jag* ska kunna leva rätt blir en yttre tro. Den handlar om att överglänsa andra med min egen fullpepprade måltavla. Idel tiopoängare hjälper inte världen. De skapar bara oändliga avstånd mellan människor.

Men det som får växa inifrån ger inte någon självpåtagen gloria. Om Gud blir det viktiga i blickfältet blir de egna segrarna på slagfältet mindre viktiga. Om Gud får göra jobbet i oss sätter vi inte näsan lika stolt i vädret. Förhoppningsvis inte, i alla fall.

Men stoltheten är det ändå svårt med. Att säga till någon mitt i sitt vuxenblivande att lydnaden inför Gud är viktigast av allt är mer än bakvänt. Att tala om lydnad och regler utan att först tala om kärleken som flygbränsle är slavdriveri. Att kväsa revolten är att stänga inne en människas själ. Vem sjutton vill lyda en gud som bara vill det och inget mer? Varför bry sig om en sådan Saddam Hussein?

Jag har kämpat med det. Med stoltheten och oviljan att falla på knä inför denne tyrann. *Jag vill inte! Jag vägrar!* har mitt hjärta ropat medan jag till det yttre har försökt anpassa mig. I pjäsen *Isbjörnarna*, som har gått på olika

scener landet runt, säger en av rollfigurerna med besk smak i repliken: *Man ska inte bygga ett förhållande på något så bräckligt som kärlek, utan på skuld och hållhakar.* # Förhoppningsvis har hon fel. Både vad det gäller vårt förhållande till Gud och till människor. Jag hoppas fortfarande att livet är något vackrare än så.

Jag tror på den gud som vill fylla oss med frihetslängtan. Med liv som en frustande flodhäst och som ett litet barn som tar sina första stapplande steg. Det handlar om tro och kärlek. Kanske inte till livet, men till den som vill något gott med det. Med mitt liv. Med ditt. Den som gav livet av kärlek.

Jag tror på den gud som vet att kärlek inte är att alltid lyckas. Han som vet att kärlek är att vilja försöka. Det är den kärleken han söker hos oss. Det är den han vill ge. Jag tror på den positiva pedagogikens inneboende kraft. Att känna kärlek för någon är att vilja ge. Jesus säger: *Om ni älskar mig kommer ni att hålla mina bud.* #

Och stoltheten då? Jag vet inte riktigt vart den har tagit vägen, men den känns inte riktigt lika viktig längre. Att få märka hur mycket Gud faktiskt bryr sig i alla möjliga och omöjliga situationer ger tacksamhet istället. Det är inte lika viktigt att klara *allt* själv längre. Kanske har jag upptäckt något positivt också i beroendet.

Att älska någon, människa som Gud, betyder för mig att jag vågar lita på denna någon. Att jag vågar tro att han eller hon kommer att finnas där också de dagar när jag själv rasar ihop.

Det är lätt att vilja spänna musklerna inför Gud. Att visa att vi *kan*. Vi vill bli älskade. Vi försöker visa att vi är värda att bli det. *Älska oss Gud!* Och han ler uppskattande åt våra konstverk. Han är glad åt att vi vill. Men sedan får han nästan något sorgset i blicken och säger: *Jag önskar att jag kunde ge dig något mer. Men du är redan så vacker och älskad du kan vara i mina ögon...*

Martin Luther var förtjust i barndopet. För honom var det perfekt i det att vi inte kunde, inte behövde, göra något för att förtjäna det. Barnet bärs fram av någon annan och döps av någon annan. Det är så gratis det kan bli. Tro handlar om att få för att kunna ge. Inte tvärtom. Det är inte du och jag som är Jesus, även om vi tycks tro det ibland.

Gud *kräver* inga andliga prestationer. Gud kräver inga uppsträckta händer eller oavbrutet flödande tungotal. Gud kräver inte att du eller jag ska räcka till för alla människor. Gud kräver inte ständiga glädjekickar från oss. Han säger: *Bli stilla och besinna att jag är Gud.* # *Där Herrens Ande är, där är frihet.* #

Vi vandrar framåt i natten i den amerikanska huvudstaden. Jag har blivit räddad av en kille ungefär i min egen ålder undan två andra killar som varit på väg att råna mig. Åtminstone är det så jag får situationen förklarad för mig. Själv har jag inte riktigt uppfattat den på samma sätt. Fast jag är å andra sidan inte van vid att vandra omkring i Washington DC vid den här tiden på dygnet. Kanske är det sant, det han påstår.

Vi börjar prata om min resa. Jag håller på att flygluffa runt USA på egen hand under sju sommarveckor. Jag säger att jag litar på att Gud tar hand om mig. Min medvandrare säger: *Det gjorde jag också en gång i tiden.*

Hans livshistoria är tragisk jämfört med min. Han har en kvinna och ett barn att ta hand om. Men de verktyg han använde som hantverkare har han varit tvungen att sälja för att få ihop pengar. Nu försöker han försörja sig

som prostituerad. Han är sjuk också. Kanske i aids, tänker jag. Han säger inget mer om det, men hostar ideligen. Jag frågar inte. Vill kanske inte veta.

Men jag funderar. Jag undrar varför Gud tycks vara bättre på att höra vissa människors böner än andras. Jag vill inte skylla på Gud. Jag tänker att killen säkert har trott eller tänkt fel på något sätt. Att han liksom inte har kommit på knepet bara. Just då vet jag inte riktigt vad det skulle vara bara.

Några år senare är jag på gospelkörfestival i Stockholm. Jag är där för att be och åter be. Inför den stora konserten på Sergels torg sitter jag på trappan ner till "plattan" och försöker rikta in mig på Gud. Året innan ösregnade det under hela konserten. Jag ber att vädret ska vara fint den här gången. Det finns stora praktiska problem som ännu återstår att lösa. Jag ber att så ska få ske också. Varje detalj jag kan komma på får sin egen förbön.

När de 700 sångarna så småningom ställer upp sig på trappan är allting löst, åtminstone så vitt jag kan se. Vädret och det praktiska har ordnat sig. Men ändå händer det något. Sergels torg invaderas av tusentals flygmyror. På varje åskådare sitter det åtminstone en eller ett par av de små insekterna. Jag ber igen och en liten stund senare är de försvunna lika plötsligt som de dök upp. *Tack Jesus*, viskar jag.

Första tanken jag får när alla myrorna dyker upp är att just det väl är det enda varken jag eller någon annan har kommit på att be för. Samtidigt känns det nästan lite vidskepligt att tänka så. Vad som är de verkliga eller uteblivna effekterna av bön är ibland svårt att se.

Att Gud skulle höra vissa böner bättre än andra låter som en farlig tanke. Speciellt om det beror på vem det är som ber dem. Att Gud på något sätt skulle ha utvalda favoriter. Att han plötsligt påstår sig vara lomhörd när andra människor knäpper sina händer inför honom. Det låter i alla fall inte som den gud jag är beredd att tro på. Han som älskar villkorslöst.

Ändå kan jag inte låta bli att tänka tanken. Erfarenheten säger mig trots allt att bönen kan fungera olika bra. Varför tyckte killen i USA att Gud inte tog hand om honom? Varför kan jag tycka att Gud verkar höra mer av mina böner idag än han gjorde för några år sedan?

Jag tänker inte göra anspråk på att ha den färdiga lösningen i min hand. Men jag tror att vi kan hitta någon sorts svar när vi ställer oss frågan om vad Gud egentligen vill. Vad han vill mest av allt.

Jag tror att Gud är en längtande gud. Att han är ett stort längtande hjärta. Att det han vill mest av allt är att du och jag ska komma allt närmare honom. Han ger oss daggvåta röda rosor. Han skriver sirliga dikter över himlavalvet. Han låter någons varma ögon se oss mitt i frusenheten. Om vi så bara skulle möta en enda god sak i livet så är just den en gåva från Gud. Det är vad jag vill tro, att allt *gott* i livet är kärleksbrev från Gud.

Och Gud vill bli sedd. Gud vill bli älskad. Inte för att han är så duktig på att ordna saker. Inte för att han är vänlig nog att skänka bort saker alldeles gratis. Men för att *han är den han är*.

Jag tror att om vårt personliga gudsmöte bara handlade om ett stort förhandlingsbord skulle det inte finnas yta nog för kärleken att dansa på. Skulle Gud servera oss hela härligheten första gången vi knäppte händerna skulle vi kanske inte vara lika intresserade av att verkligen lära känna *honom*. Då skulle den egentliga poängen gå upp i tomma intet. Gud skulle bli en

varuautomat som spottar ur sig välsignelser allt efter önskemål. Ingen skulle bry sig om automaten så länge den sköter sina leveranser på avtalad tid.

Det är viktigt för Gud att vi har det så bra som möjligt. Det är viktigt för Gud att ge oss av sitt goda. Men långt mycket viktigare är det också att han får lov att ge sig själv till oss. Jesus säger: *Ingen har större kärlek än den som ger sitt liv för sina vänner.*# Därför blir också bönesvaren små vägvisare som alla ropar: Du är på rätt väg, fortsätt framåt! Och ju närmare vi kommer desto fler blir de, tecknen på att det faktiskt finns någon som bryr sig. Gud belönar inte en större tro eller flitigare böner. Gud vinkar och säger: kom!

Bön handlar inte om att besvärja Gud till att ställa upp på min sida. Bön handlar om att överlämna mig själv i hans händer. Med det som känns svårt och det som gör mina steg fjäderlätta. Det viktiga är alltid *att* vi ber. Bönen plats är att hjälpa oss att inte ta det som är gratis för något självklart. Vi får. Gud ger.

Bönen är inte frälsningen i sig. Men den är ett möte med den som ger den.

Jag befinner mig på ett somrigt läger tillsammans med några andra ledare och en massa barn. Min uppgift är att hjälpa till i dramagruppen och att försöka berätta kloka saker om Gud. Helst så att det blir begripligt också. Just den här dagen pratar vi om bönen. Om att det säkert går bra att be om en ny cykel om det är det vi verkligen vill ha. Sedan ställer jag frågan om hur kort världens kortaste bön egentligen är. Till slut enas vi om att det nog kan räcka med ett enda ord, men frågan är vilket. Efter en stunds funderande räcker en liten pojke upp handen och ropar glatt: *Cykel!* Jag antar att han inte hade hunnit släppa det förra ämnet än...

Bönen är själva livsnerven i tron. Bönen innersta väsen är att vi där är tillsammans med Gud själv, universums skapare och Herre. Då kan det räcka med ett ord. Kanske inte just "cykel", men kanske "Jesus". När orken eller orden inte finns där. När paniken tränger sig på. Då är det ett befriande enda ord.

Kanske har vi fått lära oss att inte be om egoistiska saker. Inte om "cykeln", den hett efterlängtrade. Men jag tror inte att Gud behöver vår privata censurbyrå. Redan Adam och Eva försökte maskera sig inför Gud. Men det är ingen idé. Inför Vår Herre är vi alla nakna.

Om det är en Rolls Royce du vill ha, be då om en Rolls Royce. Aposteln Paulus skriver: *Låt Gud få veta alla era önskningsar.*# Det är nämligen då vi öppnar upp oss själva inför möjligheten till förändring. I ärligheten släpper vi makten. Vi kan sitta kvar i skyttegraven och sura för att vi alldeles säkert inte kommer att få det vi så högt önskar. Men då är det också mindre sannolikt att vi kommer att få veta vad som är bra eller dåligt. Istället kan vi kanske sedan säga: *Okej, Gud, nu förstår jag att det inte var en Rolls Royce jag behövde, utan en Ferrari...* eller vad nu Gud har svarat.

Jag har fått berättat för mig om en liten flicka som var på besök på sjukhuset hos en väldigt sjuk kvinna. Flickan ville be för henne, men kunde ingen annan bön än bordsbönen. Hon satte sig bredvid sängen och bad: *Gode Gud, välsigna maten. Amen.* Och kvinnan blev frisk... Jag tror att historien är sann, men poängen finns där oavsett om den är det eller inte. Gud känner oss så väl och vet vad vi behöver. Då gör det inget om vi inte får saker och ting helt rätt i bönen.

Ibland försöker jag erbjuda Gud färdiga lösningar för hur han borde svara. Jag vet precis hur den idealiska lösningen ser ut på mitt problem. De gångerna kommer svaret alltid på ett helt annat sätt än jag väntar mig. Förmodligen vill Gud förklara för mig att han klarar det även utan min rådgivning...

Ibland tror vi att det står "rentvättade öron och välknuten slips" som inträdeskrav på Guds inbjudningskort. Ibland tror vi att vi måste tassa på tå inför den stränge Uppfostraren. Men Bibelns psaltarpsalmer säger något annat. Där är det lika ofta vreden och hatet som glädjen som får komma till tals.

Jag tror att det är viktigt att vi vågar använda Gud som en slasktratt för allt det som smakar bittert. För allt hat och all besvikelse som vi kanske går och bär på. Inte för att vi har *rätt* till det, men för att Gud bjuder på det. När vi märker att Gud faktiskt tål det kan vår kärlek till honom på något märkligt sätt börja växa. Så fungerar det människor emellan och så tror jag att det är också i vår relation till Gud. Gud är som en gammal kvinna som har lärt känna livet genom svårigheter och motgångar. Hon är värd all respekt och just därför kan hon bjuda på sig själv med en glimt av självironi.

Vi får tala om för Gud om vi tycker att kyrkan är tråkig. Att Bibeln känns träaktig. Vi får räkna upp de människor vi tycker illa om. Vi får tala om för Gud att han är ett riktigt "pucko". Om vi nu tycker det, alltså. Det är alltid i *ärligheten* förändringar måste ta sin början.

Jag talar respektlöst om Gud, men inte kärlekslöst. Jag hoppas att det beror på att vi har fått lära känna varandra och kommit varandra nära. Vissa människor säger att Gud ska sökas i tystnaden. Jag säger att han ska sökas mitt i livets strid. Mitt i förändringen och brottningen. Det är ett kärleksförhållande som behöver stötas och blötas. Det är ett möte som fördjupas i den gemensamma erfarenheten.

Det händer att jag bollar med och smakar lite extra på vissa ord. Ord som *dynamik* och *integration*. Det är inte någon frukostsvenska precis. Dynamiken har precis som sin syster dynamiten en inneboende sprängkraft. Integrationen handlar om ordet som blir kött och bor mitt ibland oss. Det utifrån kommande blir något inifrån varande. *Processer* är ytterligare ett ord. Det handlar om rörelsen. Om vågor mot strand. För mig handlar kristen tro om dessa kraftfält.

När tvivlet söker mig idag är det de dagar när jag inte orkar, inte vill, inte har lust, att be. Men då blir det också så tydligt hur mycket jag behöver honom, Jesus Kristus. Inte som den hjärntvättande substans som ska blockera alla farliga tankar. Inte som medeltidskyrkans tjocka skyddande murar. Men som det syre jag behöver för att andas. Som den näring jag behöver för att överleva. För att finnas till.

Jesus säger: *Inte vill väl ni också gå er väg?* Simon Petrus svarar: *Herre, till vem skulle vi gå? Du har det eviga livets ord, och vi tror och förstår att du är Guds helige.* #

Och så vidare

Att skriva en bok är inte det lättaste. Att försöka ge en sann bild av vem Gud egentligen är och av vad det är att tro är ännu svårare. När någon påstår sig veta något om Gud ska vi alltid gripas av en viss naturlig misstänksamhet. Något annat vore i allra högsta grad obibliskt. *Pröva allt och behåll det som är gott* är aposteln Paulus råd. Det gäller också den här boken. Vi får aldrig sluta att ställa de viktiga frågorna.

Jag har försökt skriva en enkel bok. Kanske har det skett på bekostnad av djupet i vissa fall, men se den i så fall som en aptitretare. Under litteraturen har jag antecknat några böcker som jag gärna vill rekommendera som fördjupning. Böcker som i vissa fall kräver mer av sin läsare, men som ändå är fullt läsbara och framför allt är väldigt bra. Smaklig måltid!

Göran Bergstrand, Tro och misstro, Natur och kultur, Stockholm 1988
Göran Bergstrand, Från naivitet till naivitet, Verbum, Stockholm 1990
Johan Cullberg, Kris och utveckling, Natur och kultur, Stockholm 1988
Staffan Ljungman, Motgångens mening, EFS-förlaget, Uppsala 1989
Agne Nordlander, Helighetens återkomst, EFS-förlaget, Uppsala 1990
Björn Wiedel, Trons pedagogik, Verbum, Stockholm 1988